Doğan Kardeş

Mart 1964 ★ 125 Kuruş

Mehmet Ali & Akşamsefası

AKILLI FATOŞ

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 540 Mart 1964

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945

Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Cüzim Taşkent ✱ Umumi Neşriyat Müdürü: Vedat Nedim Tör ✱ Bu sayıyı hazırlayan: Onat Kutlar ✱ Yazı İşleri bürosu: Galata, Kuledibi İtfaiye Caddesi, Küçükhendek sokağı No 27 Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✱ Yazı İşleri için telefon: 44 74 37 44 05 39 ✱ Abone posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruş luk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tıfdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi
kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
un kültür hizmetlerinden biridir.

Doğan Kardeş 20 Yaşına Basıyor

Doğan Kardeş gelecek sayısında 20 yaşına basıyor. Bu habere bütün okuyucularımız pek sevineceklerdir. Memleketimizde bu kadar uzun ömürlü bir çocuk dergisi yoktu çünkü. Bu 19 yıl içinde on binlerce çocuk Doğan Kardeş'i okudu, bıraktı ve yerlerine yenileri geçti. Doğan Kardeş'in ilk sayılarını okuyanlar, şimdi anne-baba oldular: Onların çocukları Doğan Kardeş okuyorlar.
Doğan Kardeş, bütün eski ve yeni okuyucularını candan selâmlar.

■

Müjde!
Bahar Yarışmamız!

Doğan Kardeş'in tatil yarışmalarını bütün kardeşlerimiz dört gözle bekliyorlar. Daha çok erken olduğu halde şimdiden 100 e yakın şiir, hikâye resim yolladılar. Her gün kardeşlerimizden tatil yarışmalarına katılmak istediklerini bildiren mektuplar alıyoruz. Hepinize yeniden hatırlatıyoruz: TATİL YARIŞMALARI HAZİRAN AYINDA BAŞLAR. O zamana kadar bol bol ve sıkı hazırlıklar yapın.

Öbür yandan Doğan Kardeş bu heyecanınızı, isteğinizi gözönünde tutarak İKİ BAHAR YARIŞMASI açıyor. Bu yarışmaların konularına, şartlarına dair geniş bilgiyi gelecek ay DOĞAN KARDEŞ'te bulacaksınız.

Doğan Kardeş'in iki bahar yarışması da birbirinden güzel, birbirinden heyecanlı olacak. NİSAN SAYISINI MERAKLA BEKLEYİN.

■

Yeni Kitaplarımız

Doğan Kardeş baharla birlikte 4 tane birbirinden güzel kitap sunuyor sizlere. Ofset baskılı renkli kapakları ve okumakla doyamıyacağınız hikâyeleriyle bu dört kitabın yılın çocuk kitapları olacağından şüpheniz olmasın:

BAHARI GETİREN KIRLANGIÇ ..... Yazan: M. Genevoix (Fiyatı: 4 Lira)
SİNCAPLI KIZ ..... Yazan: C. Pineau (Fiyatı: 4 Lira)
ISSIZ ADADA BİR YIL ..... Yazan: E. Granstroem (Fiyatı: 5 Lira)
ASLAN ..... Yazan: J. Kessel (Fiyatı: 5 Lira)

İsteme adresi: P.K. 1146 — İSTANBUL.

AYIN YAZISI

MART AYI

★

DERS YILI SONU YAKLAŞIYOR

Sevgili Doğan Kardeş okuyucuları,

Mart ayı gelip de bahar yaklaşınca hepiniz herhalde «bakalım büyük tatile kaç gün kaldı?» diye okula gitmek zorunda olduğunuz günleri saymaya başlarsınız. Once üç aya yakın zaman sizin gözünüze çok görünür, sonra pazar ve bayram günlerini atınca geriye hemen hemen sadece iki ay kalır, o vakit: «Eh, bu da nasıl olsa geçer!» diye kendinizi avutursunuz. Sanırım bu güne kadar bütün okul çocukları aynı şekilde davranmışlardır ve bundan sonra da herhalde gene böyle davranacaklardır. Çalışma ile geçen koca bir kış mevsiminden sonra böyle düşünmekte haklıdırlar da. Fakat şu da muhakkaktır ki insan ancak sıkı bir çalışmadan sonra tatilin ve dinlenmenin zevkini tam olarak çıkarabilir.

Ders yılının yarısından fazlasını geride bıraktığınıza göre, artık sınıftaki başarınız aşağı yukarı belli olmuştur Sene içinde aldığınız sınav notları ve karneleriniz, durumunuz hakkında bir fikir verir. Buna göre sizler de ders yılı sonunu ya büyük bir iç rahatlığı ile beklersiniz veya - şimdiye kadar aldığınız notlar yetersiz ise - önünüzde kalan şu kısa devre içinde bütün gayretinizi bir araya toplayarak kendinizi çalışmaya verirsiniz. Ders yılı başlarken gevşek davranmanın, ödevleri günü gününe hazırlamamanın acıları şimdi çıkar işte...

Okulda başarı gösteremeyen çocukların pek çoğunun dilinden düşmeyen bir cümle vardır: «Ben o dersi çok iyi çalışmıştım, bütün sorulara doğru olarak cevap verdim, ödevlerimi tam olarak yaptım, ama gene de öğretmen iyi not vermedi. Bana haksızlık etti,» derler veya başka bir arkadaşları ile kendilerini kıyaslayarak: «O da benim kadar bildiği halde öğretmen ona daha iyi not verdi, onu benden daha çok seviyor, ona özel

bir davranış gösteriyor...» diye şikâyet ederler.

Şüphesiz bu tarz konuşmalar her zaman yersiz değildir, elbetteki öğretmenlerin de zaman zaman bir öğrenciye tam hakkını vermedikleri veya herhangi bir sebepten başka bir öğrenciye daha fazla değer verdikleri olur. Çünkü nihayet onlar da insandır ve bir takım duyguların etkisinden kendilerini kurtaramazlar. Meselâ bir öğrencinin dış görünüşü sevdikleri bir kimseyi kendilerine hatırlattığı için onun başarısızlığını hoş görebilirler. Veya bir öğrencinin bazı davranışları öğretmenin hoşuna gittiği için onun dersteki başarılarını fazlasiyle beğendiği olur. Bazı öğrenciler için de bunun aksi söylenebilir. Gerçi öğretmenler bütün çocuklara karşı eşit davranmak onları birbirinden ayırmamak isterler ama, bunu kolay kolay hiç bir insan yapamaz. Zaten sizler de kendinizi şöyle bir tartacak olursanız, aynı şekilde davrandığınızı göreceksiniz. Sizler de sınıf arkadaşlarınız arasında bir ayırma yapmıyor musunuz? Meselâ çok sevdiğiniz arkadaşınız Gülçin defterinize mürekkep damlatsa: «Ziyanı yok kardeşim, üzülme ben o sahifeyi yeniden yazarım...» diyerek onu yatıştırır, öte yanda herkese sataşan, onu bunu kızdıran Hasan, kaleminizin ucunu kırsa kıyametleri koparırsınız, değil mi? O halde öğretmeninizin de sizler arasında ufak tefek ayırmalar yapmasını, hoş görmelisiniz. Sonra şunu da unutmayın ki öğretmeniniz sizin çalışmanızı tam olarak değerlendirmiyorsa bunun çok defa bir sebebi vardır. Belki bir defa derse kalkmış ve iyi bilememişsinizdir. Sizin bıraktığınız bu kötü tesiri silmeniz de öyle kolay olmaz. Veya belki genel olarak derslerde ilgisiz davranıyor, hiç değilse öyle görünüyorsunuz, örneğin kalemle önünüzdeki defteri karalıyor veya lüzumsuz bir kâğıdı parçalıyorsunuzdur. Bu sırada öğretmenin anlattıklarını dinleseniz bile, onu buna inandırmak güçtür. Ders saatleri dışındaki hareketleriniz de öğretmenin sizin hakkınızdaki fikirleri üzerinde etkiler yapar. Teneffüslerde arkadaşlarınıza kaba şakalar yaparsanız, etrafınızdakilere ziyan verirseniz veya okula gidip gelirken çirkin hareketlerde bulunursanız, bunu farkeden öğretmenleriniz sizin derslerdeki başarılarınızı küçümserler. Aksine herkese karşı kibar davranan, arkadaşlarını ve öğretmenlerini üzmeyen, genel olarak tertipli ve uslu olan bir çocuğun derslerdeki başarısızlığı çok defa görülür, hattâ öğretmenler böyle çocuklara ellerinden geldiği kadar yardım da ederler. Görüyorsunuz ki yalnız ödevlerini yapmak, derse kalkınca bütün sorulara «bülbül gibi» cevap vermek yeterli değildir. İnsanlar her türlü özellikleri ve davranışları ile bir bütündür, iyi ve kötü tarafları birbirine tesir eder. İyi davranışlar kötülerin şiddetini azalttığı gibi, kötü davranışlar, güzel bir başarının değerini düşürür. Şu halde iyi eğitimlenmiş, bilgili ve akıllı bir öğrenci iseniz, okulda karşılaştığınız bir haksızlığın sebebini öğretmende aramadan evvel kendi kendinizi tartmalısınız. «Ancak neden öğretmenim arkadaşımı benden daha çok seviyor ve beğeniyor?» diye iyice dününün. Sonra da: «Öğretmenimin beni tam olarak değerlendirmesi için ne yapmalıyım?» diye çareler araştırın.

Unutmayın ki bir başarısızlıktan dolayı başkalarını suçlandırmak çok kolaydır. Böylece sorumluluğu kendi üzerimizden atmış oluruz ama bu hiç te şerefli bir hareket değildir. Cesur ve şerefli insanlar bir suç, bir sorumluluk

(Devamı Sh. 46 da)

DOĞAN KARDEŞ POSTASI

Sevgili Doğan Kardeş,
Okumaya ilk başladığım günden denberi devamlı okuyucunum. Senden çok memnunum. Kardeşim de seni çok seviyor.
Tatil yarışmalarına katıldım. Ama herhalde iyi yazamamışım. Şimdi daha çok çalışıyorum. Sana yeni bir şiirimi Yolluyorum. Bakalım beğenecek misin? Kitap okumayı ve hayvanları çok seviyorum. Babamın görevi dolayısiyle 1 yıldanberi Romanya'nın başkenti Bükreşteyiz. Buradaki Alman okuluna devam ediyorum. Birçok milletlerden arkadaşlarım var. Faydalı bilgilerine çok teşekkürler. Sevgilerimle.

Çiçek KOVANCI — BÜKREŞ

Sevgili Çiçek Kardeş,

Yazdığın mektuba çok sevindim. Bu şiirin daha öncekine göre iyi. Ama daha da çalışman gerekiyor. Doğan Kardeş'te çıkan güzel şiirleri oku. Titizlikle çalış. Elbette sen de güzel şiirler yazacaksın. Yabancı bir ülkede örnek bir Türk çocuğu olarak bizi temsil ettiğin için seni candan kutlarım.

DOĞAN KARDEŞ

Sevgili Doğan Kardeş,
Geçenlerde okuldan eve gelirken yaşlı bir teyzeye rastladım. Pazardan geliyordu. Elinde 2 tane sepet vardı. Yanına yaklaşıp baktım. Çok yorulmuştu. «Teyze» dedim «Sepetin birini ben taşıyayım mı?» utana utana sepetin birini bana verdi. Evine kadar ona yardım ettim. Teyze bana teşekkür etti. Bu küçük bir şeydi ama onu memnun etmek bana büyük bir mutluluk verdi.

Nur MERDİVENLİOĞLU — ANKARA

Sevgili Doğan Kardeş,
Ben Arnavutköy ilkokulunun IV üncü sınıfındayım Geçen yıl ben de şiir yazmaya başladım. İsmim Nur Soyadım Durmuş. Dokuz yaşındayım. Ablam bu yıl tatil yarışmasının şiir bölümünde kazandı. Şimdi ikimiz de yeni şiirler yazıyoruz. Derslerimize de çok çalışıyoruz. Ablamla boş zamanlarımızda Doğan Kardeş okuyoruz. Ablamın elinden gelmiyen yok. Resim, karikatür yapıyor, hikâye fıkra yazıyor. Radyo çocuk kulübünde de çalışıyoruz. Benim elimden de okumak geliyor. Doğan Kardeş'i, yeni çıkan «Resimli Bilgi» yi alıyorum. Derslerimden arta kalan zamanda okuyorum. Hoşça kal sevgili Doğan Kardeş'im.

Nur DURMUŞ — İSTANBUL

Sevgili Nur Kardeş,

Şiirlerini okudum. «SALINCAKLAR» ı beğendim. Onu yayınlıyorum. Ablan'ın şiiri de güzel. Ama daha çok çalışmayı, her zaman daha iyisini yapmayı aklınızdan hiç çıkarmamalısınız. Ablandan sonra seni de tanıdığım için sevindim. Başarılı bir okul yılı dilerim ikinize de.

DOĞAN KARDEŞ

Sevgili Doğan Kardeş,
Bugüne kadar arkadaşlarımdan senin çok faydalı ve güzel bir dergi olduğunu işittim. Bu yıl 3. sınıfa geçer geçmez sana abone oldum. Bugün postacı ilk defa olarak seni bana getirdi. Sevincimi tarif edemem. Sana kütüphanemin en güzel köşesini ayırdım. Her ay seni dört gözle bekliyeceğim sevgili Doğan Kardeş.

Turgay AĞCA — İSTANBUL

DOĞAN KARDEŞ'in HEDİYELİ ABONE KAMPANYASI BÜYÜK İLGİ UYANDIRDI

Doğan Kardeş'in hediyeli abone kampanyasına katılan kardeşlerin sayısı her gün artıyor. Onlara güzel Doğan Kardeş kitapları armağan ediyoruz. Bize 3 abone bulan, YAŞAR ERKAL kardeşe, öbür kardeşlere yaptığımız gibi bir mektupla teşekkür ettik ve hediyelik kitabını yolladık. İşte YAŞAR ERKAL kardeşin cevabı:

Sevgili Doğan Kardeş,

Evvelâ gönderdiğiniz hediyeye gecikerek teşekkür ettiğim için özür dilerim.

Kitap geldiğinde sevinçle aldım, okudum. Şimdi yegâne emelim sıcak ülkeler doktoru gibi olmak ve insanlık uğrunda çalışmaktır.

Doğan Kardeş seni çok seviyorum ve her ay senin gelmeni sabırsızlıkla bekliyorum. Biliyor musun seni yalnız evde ben okumuyorum ablam da aynı benim gibi senin gelmeni sabırsızlıkla bekliyor.

Sevgili Doğan Kardeş sana 4 tane daha abone buldum fakat bunların parasını kendi adresim ile değil başka arkadaşım adresi ile yollıyacağım. Çünkü o arkadaşın da benim gibi sevinmesini istiyorum.

Sevgili Doğan Kardeş mümkünse bana 4 K lı arkadaşlardan birinin adresini yollarsanız çok memnun olurum, onlarla mektuplaşmayı çok istiyorum. Sevgilerimle .

YAŞAR ERKAL
KIRIKKALE

Yaşar kardeşe sadece bize 3 yeni abone bulduğu ve bu güzel mektubu yazdigi için değil, gösterdiği bu ruh yüceliği için de teşekkür ederiz. Öyle ya, yeni 4 abone daha bulmuş. Ama bu yeni aboneler için verilecek hediyenin kendisine değil bir başka arkadaşına verilmesini istiyor. Yalnız kendini değil başkalarını da düsünüyor Onlar sevinirse kendisi de sevinecek. Bravo Yaşar Erkal kardeşe.

Şimdi Hediyeli Abone Kampanyasının şartlarını yeniden hatırlatıyoruz :

Doğan Kardeş Dergisine «3» yeni abone bulan kardeşlere bir «Doğan Kardeş kitabı» hediye edeceğiz.

Kim bu hediyeli abone kampanyasına katılmak isterse, bize bulduğu «3» yeni abone kardeşin ayrı ayrı

- Adını, soyadını
- Ev adresini
- Yıllık abone bedeli olan 10 liradan 3 abonenin tutarı 30 lirayı banka veya posta havalesiyle P.K. 1146 İstanbul adresine gönderdiğini
- Kendi adını, soyadını ve ev adresini

açıkça P.K. 217 Beyoğlu - İstanbul adresine bildirmelidir.

Yapı ve Kredi Bankasının bütün şubeleri abone kabul eder. Yapı ve Kredi Bankasının şubesi olmayan yerlerde abone bedeli posta havalesiyle gönderilir. Siz de Doğan Kardeş'in hediyelik abone seferberliğine katılınız.

Hepinize şimdiden candan teşekkürler.

Kardeşlerimizden Yazılar

SALINCAKLAR

Her çocuğun salıncağı vardır.
Her bebeğin beşiği.
Benim de beşiğim varmış bir zamanlar
Şimdi salıncaklarım var.
Küçücük serçelerin de var salıncakları.
Her zaman biniyorlar salıncaklarına.
Kim kurmuş bu salıncakları onlara?
Sallanıp duruyorlar.
Hem de hiç bıkmıyorlar.
Onları ben sallamıyorum,
Rüzgâr sallıyor.
Güneş aydınlık veriyor.
Ben de istiyorum onlar gibi sallanmak.
Ama beni rüzgâr değil ablam sallıyor.

Nur DURMUŞ

Fatih için.

ÇOCUKLA RESİM

Çocuk sever resim yapmasını.
Boya ister, fırça ister.
Kirletir çocuk üstünü
Annesi darılır.
Çocuk dinlemez.
Çünkü çok sever resim yapmasını.
Fırçayı alır eline.
Hiç bıkmadan,
Deniz boyar, kendine göre;
Sarı, mavi, pembe.
Ona gökler yeşil görünür.
Gözünde büyür pembe bulutlar
Kâğıtlara sığmıyacak kadar.

Sıdıka DURMUŞ

Mehmet Ali & Akşemsettin

Sarı Gül

Bahçede bir sarı gül vardı. Küçük oğlan, «Büyükbaba, dedi. Şu güle bak! Ne şaşkın şey. . Kış geliyor, henüz tomurcuk vermiş.»

Sarı gül bütün hazırlıklarını tamamlayıp açtığı zaman kar filân yoktu ama hava zehir gibi soğuktu. Küçük oğlan çiçeğin yanına koştu «Günaydın, dedi güle, ne kadar güzelsiniz.» Çiçek hafifçe sallandı, kokusu etrafa savruldu. Çocukçağız heyecanla, «Seni seviyorum» diye bağırdı. Sonra gülü öptü, incitmeden.

Ertesi gün müthiş bir lodos çıktı. Zavallı sarı gül. Yaprakları dört bir tarafa dağıldı. Tek tük bir iki yaprak kalmıştı üstünde.

Ertesi gün daha da kötüsü oldu. Kar yağdı. Çocukçağız bunu görünce büsbütün üzüldü. Gül'ün âdeta «Ah!... ölüyorum» diye hıçkırdığını duyuyordu. Duramadı. Bahçeye, sevgili çiçeğinin yanına koştu. Dalı kırılmıştı zavallının. «Büyükbaba, dedi, çiçeğimin haline bak!» Nerdeyse ağlıyacaktı. Sonra, beraberce çiçeği gömdüler...

Çocuk, o gece bir rüya gördü. Rüyasında gülünü gömdüğü yerde, sarı gül yeniden bitmişti. Yeni açılmış goncaları ve dalları çocuğa uzanıyor, «Gel, gel» diye onu çağırıyorlardı.

Ümit AYVAZ

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Resim Aptal'ı Olmayınız!

Karagözcük — Babacığım, Doğan Kardeş gelecek ay 20 yaşına basıyormuş.

Karagöz — Hele bakındı şuna.. Demek bu kadar olmuş.

Karagözcük — Yaa babacığım. Bu kadar olmuş.. Düşünüyorum da, Doğan Kardeş'in ilk sayılarını okuyanlar, o zaman 10 yaşında idiyseler, şimdi 30 yaşına basacaklar.

Karagöz — Tabiî yavrum çocuklar büyüyorlar. Şimdi kimbilir onların da kaç tanesi ana baba olmuşlardır. Hattâ onlar da çocuklarına Doğan Kardeş okutuyorlardır.

Karagözcük — Öylesi çok babacığım. Hattâ bizim sınıfta bile anneleri babaları da çocukken Doğan Kardeş'e abone olan kardeşler var.

Karagöz — Gördün mü bak. Böyleleri bütün Türkiye'de binlerce ve binlerce var.

Karagözcük — Ben de büyüyünce çocuklarımı Doğan Kardeş'e abone yazdıracağım.

Karagöz — Hay yaşıyasın. İnşallah o günleri ben de görürüm.

Karagözcük — Ama düşün babacığım, ne iyi böyle bir derginin babadan oğula geçmesi.

Karagöz — Hattâ toruna, inşallah.

Karagözcük — İnşallah babacığım inşallah.

Karagöz — Kıymet bilen bütün ana babalar böyle düşünüyorlar oğlum.

Karagözcük — Öğretmenimiz sınıfta bize resimli gangster dergilerinin zararlarını uzun uzun anlattı.

Karagöz — Öğretmenin yerden göğe kadar hakkı var. Birçok çocuk kafasını abur cubur zararlı yayınlarla dolduruyor. Buna karşılık Doğan Kardeş çocuklarımıza iyi ve faydalı şeyler okumak zevkini aşılıyor.

Karagözcük — Ne yazık ki, bizim sınıfta da o resimli haydut dergilerini okuyanlar var.

Karagöz — Onlara nasihat fayda etmez yavrum. Akılları başlarına gelinceye kadar okuyacaklar.

Karagözcük — Öğretmenimiz de öyle dedi. Hem biliyor musun, bu resimli dergilere alışan çocuklar ne oluyorlarmış?

Karagöz — Ne oluyorlarmış bakayım.

Karagözcük — «Resim aptalı» oluyorlarmış.

Karagöz — Resim aptalı mı dedin? İlk defa işitiyorum bu sözü.

Karagözcük — Çok tuhaf değil mi babacığım. Resim aptalı demek, sadece resimlere bakarak bir hikâyeyi öğrenen çocuklarda okuma alışkanlığı, okumak sabrı yerleşemiyormuş. Onlar resimlere bakarak meraklarını doyuruyorlarmış. Böylece de okumaktan soğuyorlarmış. Ve sonunda da okumaya okumaya resim aptalı oluyorlarmış.

Karagöz — Hemen Allah Türk çocuklarını resim aptalı olmaktan korusun.

HERKES GELECEĞİNİ KÜÇÜKKEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

Mehmet Ali & Akşamsefası

BÜYÜK SERÜVEN YAZARI
JACK LONDON'dan
Güzel Bir Hikâye

Çev.: Gülen OKTAY

KURT SOYU

Kurt yavrusu annesiyle birlikte av peşinde dolaşmaya başladı. Yiyeceğin nasıl elde edileceğini gördü. Yavaş yavaş kendisi de et bulmaya yardım ediyordu. Bu arada tabiatta hüküm süren ekmek yasasını da öğrendi. Hayat et demekti. Tabiattaki canlılar yiyiciler ve yenilenler olmak üzere iki kısma ayrılıyordu. Değişmez tabiat yasası, şuydu: «Oldür» yoksa «ölürsün»

Ekmek yasasından başka öğrenmesi ve uyması gereken daha bir sürü şey vardı. Dünya şaşırtıcı şeylerle doluydu. Eşsiz mutluluk kaynakları da boldu. Özellikle içindeki sonsuz yaşama isteği, kaslarındaki kuvvet bunların başında geliyordu. Etsiz kalmak, yeni yeni heyecanlara, serüvenlere atılmak demekti. Birtakım engellerle karşılaşmak, onları yenmek en büyük eğlencesiydi. Korku, bilmediği şeylerin esrarı hayatına renk, çeşni katıyordu.

Sonra hayat birçok bulunmaz nimetler, hoş sürprizlerle de doluydu. Karın tokluğu, güneşte tembel tembel uyuklamak ve benzeri şeyler çabalarının, didinmelerinin acısını, güçlüğünü hemen unutturuyordu. Yavru kendisine düşman çevresinden her bakımdan memnundu. Kurt olarak dünyaya gelmekten büyük bir kıvanç duyuyordu.

O gün o zamana kadar hiç karşılaşmadığı, bu yüzden de hayli korktuğu bir şeyle birdenbire karşıkarşıya geliverdi. Kabahat kendisindeydi. Dikkatsizliğinden olmuştu. O sabah içi yanmış su içmek için ininden fırlayıp ırmağa seğirtmişti. Uykusunu iyice alamadığı için etrafına pek dikkat etmemişti. Belki de bu aldırmazlığın sebebi, göle giden yolu avucunun içi gibi bilmesiydi. O yoldan sayısız denilecek kadar çok gidip gelmişti. Sonra korkulacak bir şeye de hiç rastlamamıştı.

Kurumuş çamın yanından

geçti. Acıktığa çıktı. Oradan tekrar ağaçların arasına girdi. İşte o zaman burnuna keskin bir koku geldi. Bu yepyeni bir şeydi. Bakınca da onları gördü. Az ilerisinde arka ayakları üstüne oturmuş beş yaratık vardı. Ömründe benzerlerine bile rastlamamıştı. İşte insanoğluyla ilk karşılaşması böyle oldu. İşin garibi kendisini görünce yerlerinden fırlayıp saldırmadılar, keskin dişlerini göstererek acı acı hırlamadılar. Hattâ kıpırdamadılar bile. Sessiz sessiz bakıyorlardı. Yavru da olduğu yerde kalakaldı. İçgüdülerine uymuş olsaydı çoktan oradan uzaklarda olurdu.

İçinde hiç bilmediği yepyeni birtakım duygular kıpırdanmaya başladı. korkuyla karışık bir hayranlık onu olduğu yere mıhlamıştı. Ne kadar küçük, zayıf olduğunu iyice hissediyordu. Etekilerde kudret üstünlük, kendinde olmayan birtakım yüksek nitelikler vardı

Yavru o zamana kadar insanla karşılaşmamıştı. Onsezileriyle bu garip yaratığın, tabiattaki diğer hayvanlarla yaptığı savaşlarda onlara daima kendi üstünlüğünü kabul ettirdiğini farketmişti

Orada durmuş insanoğlu-na yalnız kendisininkileriyle değil de bütün atalarının gözleriyle bakıyordu. O da onlar gibi büyülenmişti. Yüzyıllar süren amansız çekişme ve kuşaktan kuşağa artakalan tecrübelerden; ayrıca korku ve saygıdan doğan duygular elini ayağını kıskıvrak bağlamıştı. Daha yavruydu. Bu dede mirasına karşı koyacak güçte değildi. Eğer yetişkin bir kurt olsaydı şimdi çoktan oradan uzaklaşmıştı. Bu korku, hürmet nöbetinin pençesinde yavaş yavaş yere çömeldi. Kurt soyundan biri ilk defa insanoğlunun ateşi başında çömelip ısınıyordu.

Kızılderililerden biri ayağa kalktı. Ona doğru yürüdü. Gelip başına dikildi. Yavru gövdesini iyice yere yapıştırdı. O zamana kadar hiç görmediği garip bir pençe kendisine doğru uzanıyordu. Birden tüyleri diken diken oldu. Dudakları titremeye başladı Sivri azı dişleri ortaya çıktı. Azrail gibi tepesine dikilen el bir süre havada kaldı. Adam gülerek söylendi:

«Baksana! Ne kadar da beyaz dişler. Sıpsivri!»

Öteki kızıl derili yavruyu yerden alması için arkadaşını kışkırtıyordu. El yaklaştıkça hayvanın içinde birbirine aykırı birtakım duygular çarpışmaya başladı. Bunlardan ikisi özellikle çok kuvvetliydi: Savaşmak ve boyun eğmek. Bunların etkisinde yaptığı davranış ikisini de kapsıyordu. El, tüylerine değinceye kadar boyun eğdi. Sonra da saldırdı. Dişlerini yumuşak ete geçiriverdi. Hemen ardından da başına yediği değneğin sersemliğiyle yere yıkıldı. O anda içindeki savaş gücü bir balon gibi sönüverdi. Arka ayakları üstüne oturup inlemeye başladı. Elini ısırdığı adam kendine çok kızmıştı. Hırsını almak için bir sopa daha indirdi Yavrunun inlitisi bütün arttı.

Dört kızılderili keyiflerinden kahkahalar atıyorlardı. Hattâ canı yanan bile onun bu haline gülmekten kendini alamamıştı. Hayvan korkudan, acıdan kıvranır inlerken onlar etrafına halka olmuşlar eğleniyorlardı. Bir ara kulağına tanıdık bir ses geldi. Kızılderililer de duymuşlardı. Yavru kurt ne olduğunu hemen anlamıştı. Son defa uzun uzun uludu ve içi rahatlıyarak kurtarıcısını, anasını karşılamaya çıktı.

Kesik kesik sevinç çığlıkları atarak ona doğru ko-

(Devamı Sh. 46 da)

Büyük İnsanlar

8

Büyük Bir Gezgin

Magellan

Derleyen :

S. Türkis NOYAN

Büyük dünya keşiflerinden çoğu Baharat adalarını bulmak için yapılmıştı. Kolomb Amerika'yı, Hindistana yol yaptığını sanırken keşfetmişti. MAGELLAN'ın da bütün amacı baharatın bol olduğu MOLUK adasını bulmaktı.

BÜYÜK denizci Vasco da Gama, gemileriyle birlikte Hindistana doğru yola çıktığında, Magellan henüz 17 yaşında idi ve Lizbon'da Kıral sarayında hizmet ediyordu. İki yıl sonra, 10 Temmuz 1499 da Vasco da Gama yolculuğundan geri döndü. 150 adamından geriye ancak 50 kişi kalmıştı, bunlar da yorgun ve hasta idiler. Fakat gemileri o devirde çok kıymetli sayılan çeşitli baharatla dolu idi Kıral Manuel vatana dönen Vasco da Gama'yı büyük bir törenle karşıladı, ona soyluluk unvanı verdi ve para ile mal bağışında bulundu. Fernao bütün bu törenleri ilgi ile izledi ve kendi kendine tıpkı ünlü Amiral Vasco da Gama gibi bir denizci olmaya ve onun gibi uzak ülkelere seferler yapmaya şan ve şöhret kazanmaya karar verdi. Bundan sonra Fernao Magellan'ın aklı, fikri bu konu etrafında dolaşmaya başladı. Her şeyden evvel Vasco da Gama'nın yolculuğunu bütün ayrıntıları ile inceledi, hangi güçlüklerle karşılaştığını, ne gibi engelleri yenmek zorunda kaldığını öğrendi, sebeplerini araştırdı, kendi kendine bunlara çareler buldu. Kısa bir süre sonra Fernao Magellan, Portekizden Hindistana kadar bütün yolu hayalinde canlandırabilecek hale gelmişti. Sanki o da Batı Afrika kıyıları boyunca güneye inmiş, fırtınalarla boğuşarak ve bin bir tehlike atlatarak Ümit Burnu'nu dolaşmış, sonra Mosselbaai'de demir atarak sahilde yaşayan zenci kabilelerinden erzak tedarik etmiş, Zambezi nehrinin denize dökülduğu yerde tekrar karaya çıkarak, bir salgın hastalık sonucunda ölen 30 arkadaşını toprağa vermiş, tekrar doğuya yönelerek Hindistana ulaşmıştı Fakat bellı olan bir şey varsa, o da baharatın aslında Hindistandan gelmediği Hintlilerin onu daha uzak bir ülkeden getirerek Avrupalılara yüksek bir fiyatla sattığı idi. Ama bu ülkenin nerede olduğunu kimseye söylemiyorlardı. Magellan işte bu sırrı çözmek istiyordu. Onun amacı, sadece uzun bir deniz yolculuğu yapıp, çeşitli maceralar yaşamak değildi, o aynı zamanda «İlhas das Especerias», yani Baharat adaları adı verilen bu bilinmeyen esrarlı ülkeyi bulmayı, böylece baharatı çok daha ucuza almak imkânlarını sağlamayı aklına koymuştu.

Vasco da Gama Hindistana Afrikanın güneyinden dolaşmak suretiyle ulaşmaya muvaffak olmadan önce, baharat çoğunlukla kervanlarla bir yoldan getiriliyor ve Avrupaya ulaşana kadar üzerine binen gümrük vergi ve nakliye masrafları o kadar çok oluyordu ki Avrupada karabiber, tarçın, zencefil gibi şeyleri ancak zenginler satın alabiliyordu. Vasco da Gama deniz yolu ile Hindistana ulaşmakla baharatı daha ucuza alabilmişti ama, bu sefer de kârın en büyük kısmını Hindistandaki tüccarlar ceplerine indirmişlerdi. Bu kazançlarından olmamak için de Baharat adalarının yerini kimseye söylemeyecekleri çok tabii bir şeydi

Magellan hizmet etmekte olduğu Portekiz kıralıçesine, kendisine bir gemide iş vermesi için yalvardı, Nihayet yirmibeş yaşına girince bu arzusu yerine getirildi ve Fernao Magellan, Hindistana gitmek üzere hazırlanan Amiral Francisco d'Almeida'nın filosuna gönüllü olarak katıldı Bu filo Hindistana karşı savaş açmak ve Avrupaya baharat satan bu ülkeyi ele geçirmek amacıyle Portekizden ayrıldı. Ertesi yıl, baharda Portekiz filosu Hindistanın güney batı sahilinde Cannanore körfezi önünde demirlemişti ve savaşa hazır durumdaydı, Onbir geminin de topları şehre doğru çevrilmişti, gemiciler hücum işaretini bekliyorlardı. Fakat bütün bir gün ve onu takip eden gece şehirde hiçbir hareket olmadı Nihayet sabaha karşı gemideki nöbetçiler birisinin yüze yüze sahilden doğru yaklaştığını farkettiler. Körfezde dolaşan kana susamış köpek balıklarına aldırmadan gemilere kadar yüzen bu adam Lodovico Varthema idi Doğu ülkelerinde çok dolaşmış olan ve buraların karış karış bilen Varthema, gün doğarken Kalkutta Racasının 200 gemi ile Portekizlilere hücum edeceğini haber vermek üzere gelmişti. Gerçekten de, tan yeri ağarırken Hintliler gemileriyle ufukta belirdiler ve Cannanore önünde korkunç bir deniz savaşı başladı.

Portekizliler topları sayesinde Hintlileri yenmeye muvaffak oldularsa da kayıplar çok büyüktü. Yaralılar arasında, savaşta kahramanca döğüşen Fernao Magellan'da vardı. Magellan bu seferden sonra tekrar Portekize döndü ve yaralarını tedavi ettirmek için bir süre memleketinde kaldı. Beraberinde Portekiz filosuna Hintlilerin saldıracağını haber veren Lodovico Varthema da vardı. Varthema, Magellan'a doğu ülkelerindeki seruvenlerini, gorduğu gezdiği yerleri anlata anlata bitiremiyordu. Magellan da ilgisini çeken bu ülkelere ait hikayeleri dinlemekten bıkmıyordu

Günün birinde Varthema arkadaşına herkesin merak ettiği «İlhas das Especerias» yani Baharat adalarını gördüğünü anlatınca, Magellan tamamen kulak kesildi, Varthema'dan bu ülke hakkında bütün bildiklerini anlatmasını rica etti. Varthema'nın verdiği bilgiye göre, baharat Moluk adalarında yetişiyor ve oradan getiriliyordu. Magellan bundan sonraki yolculuğunda Moluk adalarını arayıp bulmaya karar verdi

1508 yılı yazında Magellan yeniden bir deniz seferine katılabilmek fırsatını buldu. Lopez de Sequeira adında bir amiralin idaresindeki filo gene Hindistana doğru yola çıkıyordu. Fakat bu sefer hedefleri Hindistan yarımadası değil, daha doğuda bulunan Malakka idi. Portekiz gemileri Malakka limanında demir atınca gözlerine inanamadılar. Burası umduklarından çok daha zengin bir ülkeye benziyordu. Limanda çeşit çeşit gemiler görülüyordu. Bunlar gidiyor, geliyor, mal yüklüyor veya rıhtımda bekliyordu. Aralarında Çinli, Arap ve Malayalı'ların gemileri vardı Besbelli burası büyük, önemli bir ticaret merkeziydi.

Malakka hükümdarı Portekizlileri çok iyi karşıladı, onlara şehirde büyük bir itibar ve misafirperverlik gösterdiler. Fakat Magellan bu davranışın gerçek ve içten olduğuna bir türlü inanamıyor, Malayalıların kendilerine bir tuzak kurmalarından korkuyordu. Bu düşüncelerini amirale açtı: «Bizim Hıtlılerle yaptığımız kanlı savaş muhakkak onların kulağına gitmiş olmalıdır. Onun için bize açıkça karşı koymaya korkuyorlar, gemilerimizdeki topların ateşinden

kendilerini korumak için görünürde bizimle dostluk kurmak istiyorlar. Fakat ilk fırsatta bizi gafil avlayıp arkadan vuracaklardır,» dedi. Fakat amiral onun bu şüphesini yersiz buldu ve sözlerine güldü. Birkaç gün sonra, Magellan'ın ne kadar haklı olduğu anlaşıldı. Gezmek için karaya çıkan Portekizliler ansızın Malayalıların saldırısına uğradılar. Fernao bu sırada Amiral gemisinde görevli bulunuyordu. Sahildeki çarpışmaları görünce arkadaşlarının yardımına koştu ve en yakın dostu olan Francisco Serrao'yu kurtararak onu güçlükle gemiye götürebildi. Fakat Portekizli gemicilerin üçte birinden fazlası ihtiyatsızlıklarını hayatlarıyla ödediler. Büyük kayıplara sebep olan bugun, Magellan için şan ve şöhret yolunda önemli bir basamak oldu. Gösterdiği fedakârlık ve kahramanlık için subaylığa yükseldi.

Bundan bir süre sonra Magellan, kendisine hayatını borçlu olan arkadaşı Francisco Serrao ile yeniden Malakka önlerine geldi. Bu sefer gaye kesin olarak bu zengin ülkeyi Portekize kazandırmaktı. Haftalarca süren kanlı savaşlardan sonra Portekiz bayrağını şehrin en yüksek yerine dikmeye muvaffak oldular. Artık Baharat adalarına doğru yola çıkabilirlerdi. Başta Fernao Magellan olmak üzere bütün gemiciler bu heyecanlı seruvene atılabilmek için sabırsızlanıyorlardı. Herbiri bu zengin adaları görmek, onların fethine katılmak için can atıyordu. Fakat Portekiz Kıralı, Magellan'a bu sefere katılması için izin vermedi. Vatanına yeni ülkeler ve zenginlikler kazandırmak için canını, kanını esirgememiş, Hindistanda Cannanore önunde ve Malakka da kahramanca çarpışmış olan bu atılgan adam Portekize dönmek emrini aldı. Hayatını kurtarmış olduğu arkadaşı Francisco Serrao ise üç gemi ile birlikte Baharat adalarına doğru yola çıktı.

Magellan en çok özlediği görevi alamamış olmanın verdiği kırgınlık ve üzüntü içinde Portekize döndü. Hizmetlerine karşılık kendisine gülunç denecek kadar küçük bir ödül verildi, sonra işinden uzaklaştırıldı. Beşbeli. Magellan'ı atılganlığı, girginliği yüzünden çekemeyenler vardı ve onu kırala kötülemişlerdi. Magellan işsizliğe uzun zaman dayanamadı. Kırala dilekçeler yollayarak kendisine yeni bir görev vermesi için yalvardı. Nihayet Kıral onun dileğini yerine getirdi. Fakat Magellan'a verilen görev hiç de onun düşündüğü gibi değildi. Senelerce denizlerde dolaşmış, dünyanın yarısını gezmiş, çeşitli deniz savaşlarında yararlıklar göstermiş olan bu deniz kurdu, Fas'da bir kara savaşına gönderildi. Magellan ister istemez bu emre uymak zorunda kaldı ve bu savaşta dizinden ağır bir yara alarak yarı sakat bir halde vatanına döndü.

1515 yılında Magellan kendini yeniden toparlamış ve denize karşı olan özlemi dayanılmaz bir hal almıştı. Faslılara karşı olan savaşta aldığı yarayı tedavi ettirirken boş durmamış, Hindistana ve Baharat adalarına giden gemilerin getirdikleri haberleri toplamış üzerinde düşünmüş kendi tecrübeleri ile karşılaştırarak birtakım sonuçlara varmıştı. O güne kadar Kristof Kolomb'un ulaşmış olduğu ülkenin Asya kıyıları olduğu zannediliyordu. Fakat Kolomb'dan sonra başka denizciler de aynı yönde hareket ederek daha kuzeyde ve daha güneyde gene geniş kara parçalarına rastlamışlardı. Baharat adalarına yaptığı seferden geri dönen Francisco Serrao ise, bu adaların doğusunda uçsuz bucaksız denizlerin uzandığını anlatıyordu. Şu halde Kristof Kolomb'un keşfettiği ülke, Asya ile ilişiği olan bir yer değildi. Avrupa ile Asya arasında denizlerin ortasında uzanan büyük bir ada veya yepyeni bir kıt'a olmalıydı. Magellan bu yeni kara parçasına doğru yola çıkarak onun etrafından dolaşmayı ve batı yönünden Baharat adalarına ulaşmayı tasarlıyordu. Kendi tahminlerine göre bu yol Afrikanın güneyinden dolaşmaktan daha kestirme olmalıydı. Ustalık Portekizlilerin yolunu kesmek üzere bekliyen Araplara rastlamak tehlikesi de yoktu. Magellan bu düşüncelerini Portekiz Kıralı Manuel'e bildirdi ve kendisine birkaç gemi vermesini rica etti. Fakat kıral Magellan'ın dilekçesini kabul etmedi. Bunun üzerine Fernao Magellan İspanya Kıralından yardım istedi. İspanyollar Magellan'ın fikirlerini ilgi ile dinlediler. Zenginlik kaynağı Baharat adalarına kestirme bir yoldan ulaşabilmek onların işine gelmekle beraber, bu Portekizli denizcinin düşüncelerinin gerçek olabileceğine bir türlü inanamıyorlardı. Magellan iki sene uğraştıktan sonra dileğini İspanya Kıralına kabul ettirebildi ve emrine 5 gemi verildi. Bu gemiler bu günkü ölçülere göre birer ceviz kabuğu gibiydiler. Sefere 234 gemici katılacak ve Magellan bunlara kumandanlık edecekti. Gemilere iki yıllık erzak yüklendi. Sonra Magellan'a Kıral sancağı teslim edildi ve o da İspanya Kıralına sadakatle hizmet edeceğine dair and içti. Gemilerin kaptanları ve subayları da Magellan'ın emirlerine boyun eğeceklerine dair and içtiler. Artık filo yeni ufuklara doğru yola çıkmaya hazırdı.

21 Eylül 1519 da gemiler yelken açtılar. 5 gün sonra Teneriffa adasına varmışlardı. Burada erzaklarını

tazeliyerek yeniden yola çıktılar Magellan, gemisini kah güneye, kah güney-batıya yöneltiyordu. Diğer gemilerin kaptanları bundan dolayı mırın kırın etmeye başlamışlardı, çünkü Kiraldan aldıkları emre göre doğrudan doğruya güney-batıya gitmeleri gerekiyordu Fakat Magellan onlara yola çıkmadan önce kendisine verdikleri sözü hatırlattı: «Benim geminin ne tarafa giderse, siz de onun peşinden gideceksiniz. Gündüzleri sancağım, geceleri ise geminindeki nöbet ateşi size yol gösterecektir»

Bundan sonra yolculuk sükunetle devam etti 13 Aralıkta filo bugün Rio de Janeiro şehrinin bulunduğu körfeze girdi ve burada 13 gün kaldı Magellan ulaştıkları bu kara parçasının sadece bir ada mı yoksa geniş bir ülke mi olduğunu anlamak için sahil boyunca gemileriyle güneye doğru inmeye başladı. Diğer gemilere kumanda eden kaptanlar da artık önceleri bir yabancı gözüyle baktıkları Portekizli kumandanlarına güvenle bağlanmaya başlamışlardı Onun fikirlerinin gerçek olduğu besbelliydi Takibettikleri sahil gittikçe batıya doğru çekiliyordu Nihayet bir an geldi ki kara tam olarak batıya bir dönüş yaptı. Gemiciler artık bu yeni ülkenin burada bittiğini zannederek onun etrafını dolaşmak üzere gemilerini batıya doğru yönelttiler. Sevinçleri sonsuzdu Fakat bir süre sonra yanıldıklarını anladılar Sahili boyunca ilerledikleri kara parçasının bittiği sandıkları nokta sadece geniş bir körfezden başka bir şey değildi. Körfezin dibinde La Plata nehrinin denize döküldüğü geniş ova bulunuyordu Magellan adamları ile birlikte iki hafta bütün civarı dolaştı, bu körfezin başka bir denize açılan bir geçidi bulunup bulunmadığını araştırdı, fakat boşuna

Keşfettiği yeni ülke besbelli daha güneye doğru uzanıp gidiyordu. Artık kış mevsiminin soğukları ve fırtınaları başgöstermişti. Yola devam etmek çok güçleşmişti. Santa Maria burnu önünde gemiler şiddetli bir fırtınaya tutulunca tayfalar ayaklanmaya, kaptanlar, gemi subayları söylenmeye başladılar. Bu durum karşısında Magellan sakin bir liman arayıp demirlemeye karar verdi. San Julian koyu gemiler için güvenli bir sığınak oldu. Magellan havalar düzelir düzelmez gene yola devam etmeye kararlı idi fakat gemiciler: «Bu adam deli, bizi felakete sürükliyecek. Artık geri dönelim. Bu yoldan Baharat adalarına ulaşılmaz!» diye homurdanıyorlar, birbirlerini önderlerine karşı kışkırtıyorlardı Gemilerde yiyecekler de kıtlaşmaya başlayınca adamların öfkesi birdenbire arttı

Nisanın ilk günlerinde gemilerde isyan çıktı. Ayaklanan tayfalar beş gemiden üçünü ele geçirdiler. Fakat Magellan kendisine sadık olan 30 arkadaşı ile birlikte, ansızın bir baskın yaparak âsilerin önderini öldürdü ve gemilerden birini yeniden geri aldı Sonra kendi emrinde olan üç gemi ile sığındıkları limanın ağzını kapattı. O gece Magellan'ın adamları âsilerin elindeki ikinci gemiyi de ele geçirdiler ve son gemi de kendiliğinden teslim oldu. Böylece isyan bastırıldı Magellan suçlulara ağır cezalar vererek düzeni yeniden kurdu

24 Ağustos 1520 de gemiler kışlık limanlarını geride bırakarak yeniden denize açıldılar. Fakat kısa zaman sonra çok erken davranmış olduklarını anladılar. Güneye doğru indikçe deniz buzlarla örtülmeye başladı. Zaman zaman şiddetli fırtınalar ortalığı kasıp kavuruyordu Gemiler yeniden bir limana sığınmak zorunda

kaldılar ve Santa Cruz'da demir attılar. Burada iki aya yakın bir zaman havaların düzelmesini beklediler ve İspanyadan ayrıldıklarından bir yıl sonra, 18 Ekim 1520 de yeniden yola çıktılar.

Üç gün sonra Magellan'ın idaresindeki gemiler Cap Virgenes adını verdikleri bir burnu döndüler ve önlerine geniş bir körfezin açıldığını gördüler. Filo burada demirledi.

Magellan gemilerinden ikisini bu körfezi keşfe yolladı. Fakat kimse aradıkları geçide ulaşmış olduklarını ummaya cesaret edemiyordu. O sırada korkunç bir fırtına koptu ve gemileri körfezin derinliklerine, karaya doğru sürüklemeye başladı. Gemiciler sahildeki kayalara çarpıp parçalanacaklarını zannediyor, ölümü bekliyorlardı. Magellan gemilerinden ikisini fırtınadan kurtarıp açıklara yöneltebildi, keşif gemilerinden ise tamamen umidini kesmişti. Fakat hayret! Keşif gemileri iki gün sonra geri döndüler. Bütün tayfalar sevinç naraları atıyor, bayram yapıyorlardı. Keşif gemilerinin kaptanları önderlerine başlarından geçenleri şöyle anlattılar:

«Fırtına gemilerimizi körfezin derinliklerine doğru sürükleyince karaya vurup parçalanacağımızı zannetmiş, kurtuluştan ümidimizi kesmiştik. Fakat körfezin sonunda önümüze yeni bir körfez açıldı. Onu aştıktan sonra gene başka bir körfeze ulaştık. Bu körfezin sonu gelmiyordu. Bir süre gittikten sonra geri döndük.» Magellan içinden: «Acaba Baharat adalarına ve Hindistana götüren geçit bu mu?» diye düşündü ise de bir türlü inanamadı. Belki bu körfezin dibinde de bir nehrin ağzı vardı. Fakat keşiften dönen denizciler suların hep tuzlu olduğunu söylüyorlardı. O halde bu bir nehir olamazdı. Magellan bütün gemilerine körfeze girmek

Körfezin etrafı korkunç kayalarla çevrilmişti, geceleyin güneyde yer yer ateş yandığı görülüyordu. Demek ki buralarda insanlar yaşıyordu. İspanyollar bu yeni ülkeye ateş ülkesi (Terra del Fuego) adını verdiler. Magellan yeniden bir keşif gemisi yolladı. Gemi 50 mil gittiği halde gene körfezin sonuna varamıyarak geri döndü. Artık bunun bir boğaz olduğuna herkes inanmaya başlamıştı. Gemiciler hedeflerine ulaşmış olmanın sevinci içinde bayram yapıyorlardı. Artık geriye, vatanlarına dönebilirlerdi. Fakat Magellan buna razı olmadı. O, yola devam etmek ve Moluk adalarına varmak istiyordu. Bu gaye uğrunda, kendisine karşı gelenleri öldürmeye bile hazırdı.

Bu tehdide rağmen gemilerden biri gönderildiği bir keşiften geri dönmedi. Erzakın en büyük kısmını yüklemiş olduğu halde İspanyaya dönmek üzere gizlice kaçıp gitmişti. Magellan yiyeceklerin çok kıtlaşmış olmasına aldırmadan yola devam etti. Gemiler 20 gün bir sürü ıssız ufuklu adalar arasından geçtiler, sonra birden önlerinde geniş bir ufuk açıldı. İşte nihayet Büyük Okyanusa ulaşmışlardı. İspanyollar bu heybetli uçsuz bucaksız denize Pasifik adını verdiler, geçtikleri boğazı da Magellan Boğazı diye adlandırdılar.

28 Kasım 1520 de Magellan'ın gemileri kuzeye doğru ilerlemeye başladılar, şimdi Güney Amerikanın batı kıyısını takip ediyorlardı. Bir süre sonra kuzey batıya dümen kırarak yeni keşfedilen bu kara parçasından uzaklaştılar. Artık açık denizdeydiler. 110 gün süren ve herkesin sabrını tüketen zorlu bir yolculuktan sonra gene ufukta kara görüldü. Fakat henüz Baharat adalarına varmamışlardı. Yolları üzerinde daha birçok adalara rastladılar. Her seferinde gemiciler hedefe ulaştıklarını zannederek ümide kapılıyorlardı. Halbuki Magellan'ın filosu fazla kuzeye ilerlemiş bulunuyordu. Vardıkları adalar Filipin adaları idi. Magellan burada bir hafta kaldı. Gemiciler doya doya muz ve hindistan cevizi yediler, adanın pırıl pırıl sularından içtiler, yorgunluklarını giderdiler. Sonra gemiler yeniden denize açıldı. Bu sefer Cebu adasında karaya çıktılar. Magellan adanın hükümdarı ile dost oldu ve bütün İspanyollar ada halkı tarafından ağırlandılar. Magellan yeni dostundan Moluk adalarının daha güneyde bulunduklarını öğrenince hemen yola çıkmaya karar verdi. Fakat Cebu hükümdarı yakında bulunan Matan adasında çıkan bir anlaşmazlığı halletmesi için Magellan'dan yardım istedi. Magellan hiç tereddüt etmeden Matan adasına yollandı ve 60 adamı ile birlikte karaya çıktı. Fakat İspanyolların işlerine karışmasını istemiyen yerliler onu zehirli bir okla arkadan vurdular. Magellan yıllardır ulaşmayı özlediği hedefine çok yaklaşmışken feci bir şekilde can verdi (27 Nisan 1521).

Arkadaşları kaybettikleri önderlerinin en büyük arzusunu yerine getirmeye karar verdiler. İspanyol gemileri başıboş bir halde uzun zaman denizlerde dolaştıktan sonra nihayet Moluk adalarına vardılar (6 Kasım 1521). Gerçekten de bu adalar birer cennetti. Avrupada ancak zenginlerin satınalabildikleri çeşitli baharat, bol meyva, pirinç, şekerkamışı, badem, hindistan cevizi burada sanki yerden fışkırıyordu. Fakat ne yazık ki Magellan bu adaların güzelliğini ve zenginliğini göremedi.

İspanyol gemileri kumandanlarının ölümünden tam bir buçuk yıl sonra vatanlarına dönebildiler. Yola çıkmış olan 234 kişiden ancak 15 i sağ olarak memleketine kavuşmuştu. Fakat büyük kayıplarına rağmen bu uzun ve maceralı yolculuk sonunda dünyanın yuvarlak olduğu, Baharat adalarına doğuya doğru gitmek suretiyle ulaşıldığı gibi, batıya doğru gitmek suretiyle de ulaşılabileceği, ve Avrupa ile Asya arasında gerçekten yepyeni büyük bir kara parçası bulunduğu ispat edilmiş oldu.

Yumurta dişi nedir?

Yavru kuşların gagalarının üstünde minik bir çıkıntı vardır. Buna yumurta dişi denir. Yavru bunu, yumurtadan çıkma vakti gelince kabuğu kırmak için kullanır. Yumurtadan çıktıktan kısa bir süre sonra da bu düşer.

Bilgin Cücenin Bir Bardak Su İçindeki Serüvenleri

Bilgin Cuce, mutfakta, masanın ustundeki bardagın içine girmiş ve orada uyuyakalmıştı. Su yumuşacık, sıcacık bir yatak gibiydi. Butun gece deliksiz bir uyku uyudu.

Sabahleyin ayak sesleri, tabak çanak takırtılarından uyandı.

Oktay'la kız kardeşi Lale bir yandan masayı toparlarken, bir yandan da birbirleriyle konuşuyorlardı. Bir şeye uzuldukleri besbelliydi.

Bilgin Cuce kibar, gun gormuş bir ihtiyardı. Yalnız çok meraklıydı. Etrafında olup biten her şeyle ilgilenirdi. Çocukların dertlerinin ne oldugunu anlamak için kulaklarını dort açtı.

«Biliyor musun ogretmenin tabiat bilgisi odevini serbest bırakması hiç iyi olmadı» dedi Lale. «Eger bir konu verseydi çok daha kolay olacaktı. Ne yapacağımı bilemiyorum. Duşuneyim derken aradan hayli zaman geçti. Bugun artık bir şeye karar vermem gerekiyor. Yoksa imkanı yok yetiştiremem. Peki sen ne yapacaksın?»

«Ben de onu duşunup duruyorum ya. Bir ara tabiattaki kaya çeşitleriyle ilgili bir şey yapayım dedim, ama vazgeçtim. İstediğim gibi olması için çeşitli kayalardan ornekler elde etmek gerekiyor. Baksana havalar çok kotu gidiyor. Taş bulmak hayli guç.»

Duydukları cuceyi hayretlere duşurdu. Yatagından çıkıp işlere el atma zamanının coktan geldiğini anlamıştı. Bardaktan dışarı fırladı. Silkindi. Ustu başı hemen kupkuru oldu. Bilirsiniz boyle şeyleri yapmak cuceler için işten bile değildir

Çocuklar onu boyle birdenbire karşılarında gorunce pek şaşırdılar. Ama evindeymiş gibi rahattı. Bakışları dostluk, sevgi doluydu. Tatlı bir sesle emirler vermeye basladı. Çok geçmeden ikizler de onu yadırgamamaya, dediklerini yerine getirmeye koyuldular.

Oktay cucenin dediği gibi gozlerini odada dolaştırdı.

«Her tarafa iyice baktım» dedi. «Duvarlar, tavan, yer, sandalyeler, tabaklar, masa ve mutfaktaki diger eşyalar var. Hiçbiri de tabiat bilgisi odevine yararlı şeyler degil.» Lale de etrafına bakınıp duruyordu.

«Ben de işe yarar bir şey goremedim, dogrusu» dedi. Bilgin cuce uzgun uzgun başını iki yana salladı.

«Beni yanlış anladınız. Size gordukleriniz ustunde duşunun demiştim.» Derin derin içini çektikten sonra; «Saydığımız şeylerden herbiri başlı başına birer odev konusu olabilir. Hem de çok ilgi çekici odevlere: Şimdi bana burada gozumuze çarpan ilk şeyi soyleyin bakalım. Ne olursa olsun.»

«Peki» dedi Oktay, «meselâ şu su dolu bardak da olur mu? Bildiginiz bir bardak işte hiçbir ozelligi yok!»

«Ya! Öyle mi» dedi Cuce, «şimdi bardagın bir tarafından bak, obur yanda ne gordugunu bana soyle.»

Lale hemen soze atıldı

«Seni gortiyorum A! A! Kurdan gibi ipince olmuşsun!»

Oktay bakınca bambaşka bir şeyle karşılaştı. Bu sırada Cuce saga dogru yurumuştu. Çocuk su dolu bardağın arkasından bakınca onun sola dogru gittigini farketti.

«Şey» dedi hayretle, «ters tarafa gidiyorsun» Omrunde hiç boyle bir şeye rastlamamıştı.

Lâle de meraklandı. Kardeşinin yanına iyice sokuldu. Birlikte baktılar.

Hayret! Arada bardak yokken Cucenin sağa doğru hareket ettigini goruyorlardı ama su dolu bardagın arkasından bakılınca hareketin yonu onun tam tersi oluyordu.

«Bunu nasıl başardın?» diye sordu Lâle.

Bilgin Cuce duymazlıktan

geldi.

«Şimdi yavaş yavaş bardaga iyice yaklaşın» dedi Cuce. «bu arada neler olduğunu soyleyin.»

«A! A! Gittikçe şişmanlıyorsun. Şimdi baştanbaşa butun bardağı kapladın.» «Bunlar çok guzel sihirbazlık numaraları» dedi Oktay.

«Nasıl yaptığımı bize de soylesene!»

Cuce kurnaz kurnaz gulduu

«Yoo!» dedi, «cevaplarını araştırıp bulursanız çok guzel bir odev hazırlamış olursunuz. Yalnız size bir ipucu vereyim. Butun bunların sebebi akıl almaz birtakım hunerler ve sihirler değil, bir tabiat kuralı. Işık ışınları havadan suya veya sudan havaya dumduz geçmezler Ortam degiştirirken yollarından biraz saparlar. Bu olaya bilim dilinde «Işığın kırılması» denilir. Bu konuda daha fazla bilgi edinmek için birtakım kitaplar karıştırmanız gerekiyor. Şimdi de şuna bakın bakalım...»

Minik Cuce bardaktaki suya bir kurşun kalemi soktu.

«Ne kadar da kalın kalem oyle» dedi Oktay. «Bizden uzaklaştıkça da busbutun enliteşiyor. Sudan buyuteç olarak faydalanmak mumkun mu dersin?»

Bu soru Bilgin Cuce'nin pek hoşuna gitmişti.

«Guzeel!» dedi. «İşte simdi dusunmeye başladın. Belli olmaz, gunun birinde bir bilgin olursun belki de.» Biraz durdu, sonra devam etti:

«Eski devirlerde, kuyumcular ince şeyler uzerinde çalışırlarken su dolu şişeleri buyuteç olarak kullanırlarmış.»

Konuşurken kalemin ucunu bardağın kenarına dayadı

«Bak! Bak!» diye hayretle bagırdı Lale,

«Kalem iki parça oldu. Peki nasıl oyle durabiliyor?»

Daha fazla kendini tutamadı. Kalemi suyun içinden çekip çıkardı Ağzı açık kalmıştı.

«Nasıl oldu bu iş?» dedi «Gerçekte kırılmamış. Gorunuşu oyleymiş.»

Bilgin Cuce katıla katıla guluyordu.

«Tamam işte simdi tam istediğim gibi olmaya başladınız. Her şeyi kendiniz gormeye alışın. Etrafınıza dikkatle bakın. Daima araştırın. İlgi çekici noktalar bulmaya çalışın. Sonra bunlar uzerinde dusunun, nedenlerini arayın. Boylece siz de bir bilgin olabilirsiniz.»

Oktay'la Lale canla başla işe girişmişlerdi. Bir bardak suyla çeşit çeşit deneyler icat ediyorlardı.

Oktay bardağı cebinden çıkardığı yirmibeş kuruşun ustune koydu.

«Hayret doğrusu» diye soylendi. «Ben simdiye kadar camı, obur tarafını gosteren bir madde olarak bilirdim Halbuki bizim para yok oluverdi. Ne turlu baksam goremiyorum.»

Üçu birden bardağın ustune egildiler. Parayı Lale ortaya çıkardı Yukardan bakınca sevinçle ellerini çırptı.

«Şaşılacak şey» diye soylendi Oktay.

«Sebebini çok merak ettim, doğrusu.»

«Bakın ne kadar basit» dedi Cuce. Oktay boş gozlerle baktı.

«Basit mi?»

Bilgin Cuce sevinçten yerinde sıçrıyordu.

«Siz az once tabiat bilgisi odeviniz için konu aramıyor muydunuz? Onu bulması ne kadar kolaymış! Değil mi?»

Birlikte oyle guzel bir şey bulduk ki! Yoksa daha farketmediniz mi?»

«Anladım» dedi Lale. «Paranın kaybolması meselesi, kutuphaneye gidip kitaplardan sebebini oğreneceğim. Sonra deneyin şemasını da çizerim. Açıklamayı bir tablo uzerinde gosterirm. Oh! Oh! Çok sevindim doğrusu. Ben boyle şeylalı, tablolu odevlere bayılırım. Tam istediğim gibi oldu.»

«Peki para neden kaybolduu?» diye sordu Oktay.

Cuce, «Bu gidişle benim de ortadan kaybolmam gerekecek. Eğer her şeyin cevabını biri size soylerse hiçbir zaman kendinizi yetiştiremezsiniz Bilgin olamazsınız. Bir bilginin birinci işi cevapları araştırarak bulmaktır Bu alışkanlığı edinmeniz gerekiyor. Kaldı ki, size her şeyi çozumleyecek bir ipucu da vermiştim. «Işık» veya «Mercekler» veya «Kırılma» başlıkları altında istediğiniz cevabı bulabilirsiniz. Ansiklopedilerden bununla ilgili daha pek çok şey ogrenebilirsiniz. Ayrıca bu konular uzerinde yazılmış pek çok kitap da vardır. Onemli olan dikkatinizi çeken şeylerin nedenlerini araştırmanız ve cevaplarını bulmanızdır.»

«Biraz dur, gitme!» diye yalvarırcasına bagırdı Oktay, «Lale bir konu buldu. Ya ben de yapacağım?»

«Şu bir bardak suda daha bir surii konu var.» Cuce kalemle suyu hafifce karıştırdı ve çeperlere yapışmış birkaç kabarcığı yerinden soktu Balonlar suyun ustune çıktılar.

«Hava kabarcıkları» dedi Oktay. «Bu da bir konu mu?» Daha Cuce agzını açmaya

kalmadan yine çocuk konuşmaya başladı:

«Ben onlar üzerinde biraz araştırma yapayım. Belki de suyu ısıtınca kaybolurlar. Bardağı buz dolabına koysam ne olacaklar?»

«Başka bir şey daha» dedi Cüce ve şeker kabından bir kesme şeker alarak suyun içine attı.

«Anladım» dedi Oktay, «konu şekerin su içinde kaybolması»

«Tamam bununla ilgili bilgiyi «Erime» veya «Eriyikler» gibi başlıklar altında bulabilirsin»

Cüce raftan zeytinyağı şişesini aldı ve suya bir iki damla akıttı. Yağ damlaları hemen yuvarlak halkalar şeklini aldılar. Cüce kalemle suyu karıştırdı, parçalanıp ufaldılar. Sonra tekrar birbirleriyle birleşip büyümeye başladılar.

«Suya biraz tuvalet ispirtosu damlatırsan bilye irliğinde bir halka meydana gelir. Bunu da «Yüzey gerilimi» başlığı altında ara.»

Bilgin Cüce annenin bir sokuk için mutfağa getirdiği dikiş sepetine uzandı. Bir dikiş iğnesi aldı. Bir süre suyun üstünde yatay olarak tuttu. Sonra usulca elinden bıraktı. İğne dibe batmadı!

«Yüzen maden!» dedi Lâle.

«Tamam» dedi Cüce. «Bunu da «Yüzey Gerilimi»nde bulursunuz.»

Cüce gazetenin üstüne bir parça yağ damlattı. Sonra kalemi suya daldırdı ve bir su damlasını yağ lekesinin üstüne düşürdü. Damla olduğu gibi yusyuvarlak kaldı.

«Büyüteç oldu vallahi!» diye bağırdı Oktay.

«Paksama damlanın altındaki yazılar ne kadar kocaman!»

Bu defa Cüce avucuna biraz sabun tozu koyup suyun içine aktardı. Kalemle karıştırmaya başladı. Ne oldu biliyor musunuz?

Yağ damlaları kayboldu. Sabun köpükleri belirdi.

«Bunun sonu gelmez» dedi Cüce, «neye elini atsan ilginç bir şeyler çıkar. Dikkatle gözler, kafanı gördüklerin üzerinde yorarsan ve onlarla ilgili şeyler okursan bilgi dağarcığın kısa zamanda zenginleşir»

Çocuklar gözlerini bardağa dikmişler, dikkatli dikkatli bakıyorlardı. Bir şeyler düşündükleri besbelliydi.

Yüzünü kaplıyan tatlı gülüşten Bilgin Cüce'nin de sonsuz bir iç rahatlığı duyduğu anlaşılıyordu.

Usulca pencereye doğru yürüdü camı açtı ve gözden kayboldu

Gazoz Neden Köpürür?

Gazoz şişesinin kapağı açılır açılmaz bir patlama olur ve beyaz köpükler fışkırır Gelin nedenlerini bir deney hazırlıyarak kendimiz bulmaya çalışalım

Gerekli malzeme: Boş bir gazoz şişesi, biraz yemek sodası, yarım limon. Ortalığı kirletmemek için mutfakta musluğa yakın bir yerde işe başlayın.

Yarım limonu sıkıp şişeye koyun. Sonra üstünü su doldurun. Sonra da içine bir kaşık yemek sodası atın. İlkin yemek sodasını ufak bir kâğıt parçası üstüne koyup bunu yavaş yavaş dökmek daha kolaydır.

Acaba gerçekten köpürecek mi diye en ufak bir şüpheye düşmeyin. Her zaman çarçabuk aynı sonucu alırsınız. Yemek sodasıyla, limon bir araya gelince çıkan gaz kabarcıklarını da yakalıyabilirsiniz. Bunun için de bir oyuncak balon lâzım. Ayrıca gaz çıkma işleminin de yavaşlaması gerekiyor. Bunun için de şöyle bir yol tutmanız gerekiyor Yemek sodasını bir sigara kâğıdı üstüne koyun, bükerek ağzını iyice kapatın. Yalnız bu çıkının şişenin ağzından geçebilecek büyüklükte olması şart.

Şimdi, yine eskisi gibi suyla limonu sonra da paketi şişeye koyun. Yavaş yavaş kâğıt ıslanır sodayla limon gaz ve köpük çıkarmaya başlar, balon şişer

Sebebi;

Limonda sıtrık asit denilen hafif bir asit vardır. Yemek sodası da kimya bilimünde sodyum bikarbonat denilen bir maddedir Bu ikisi birleşince birdenbire şiddetli bir kimyasal olay başlar. Asid yemek sodasını parçalar böylece karbon dioksit denilen gaz çıkar İşte balonu şişiren ve köpükleri çıkaran da budur.

Işın garip tarafı bir kaşık kuru katı beyaz bir madde olan karbonattan bu kadar çok gaz çıkmasıdır. Bu da bize gazların sıvılardan çok daha fazla yer kapladığını gösterir.

MAVİ BALON

Yazan: Gürol SÖZEN

HAVADA kuşlar uçuyor, uçuyordu. Gökyüzünde hiç bulut yoktu. Ağaçlar çiçek açıyordu dallarında. Ama Ömer çocuk evdeydi. Pencereden dışarısını seyrediyordu. Sokaktan satıcılar geçiyordu. Satıcılardan birinin elinde kırmızı, mavi, yeşil, sarı renkli balonlar kocaman bir yumak olmuşlardı. Baloncu bu kadar çok balonla dolaşır da, Ömer çocuğun bir tane bile balonu olmaz mıydı? Hemen annesinin yanına koştu. Kocaman ve mavi renkli bir balon almasını istedi. Zaten balonlardan mavi renk isi deminden beri Ömer çocuğa bakıyordu. Kendisini satın alması için Ömer çocuğa işaret ediyordu. Annesi, baloncudan o mavi balonu, ama kocaman olan mavi balonu aldı, Ömer çocuğa verdi. Ömer çocuk balonu pinden tutarak odasına çıktı. Mavi bir kordelâ buldu. Balonun eski ipini çıkarıp, mavi kordelâyı mavi balona bağladı.

Balon, kordelâ için teşekkür ederim küçük çocuk, der gibi başını salladı Balonlar hiç konuşmazlardı. Dilleri yoktu ama çocukları çok sevdiklerinden, yalnız çocuklarla anlaşırlardı. Aslında o baloncu adamı bile sevmezlerdi Çünkü bütün balonları bir ipe ya da değneğe bağlardı. İşte bunun için, balonların her biri kaçıp kurtulmak isterdi. En büyük dilekleri de; bir çocuk tarafından satın alınmalarıydı. Sokaklardan geçerlerken dört gözle çocuklara bakarlardı. Satılan balon, değneğe bağlı arkadaşlarını görünce, hem üzülür, hem de övünürdü. «Ben hür bir balonum artık,» derdi. İşte Ömer çocuğun elindeki mavi balonda gizliden gizliye seviniyordu. Fakat bu güneşli havada, odada bulunmaktan hiç hoşlanmıyordu. Onun için Ömer çocuğa

— Ben kapalı yerde duramam, der gibi yüzünü buruşturdu.

Ömer çocuk:

— Bahçeye çıkmak ister misin? dedi

— Tabii isterim.

Böylece birlikte bahçeye çıktılar. Mavi balon sevinçten, mavi kordelâsını gururla sallıyordu.

Biraz gezindikten sonra, bahçenin ortasındaki havuzun kenarına oturdular. Bir küçük kurbağa başını sudan çıkarmış balona bakıyordu. Kocaman gözlerini daha da açtı. Keyifle sallanan balonu biraz da kıskanarak seyretti.

Sonra da o kalın sesini incelterek Ömer çocuğa:

Bu balon sizin mi? dedi

Ömer çocuk gururla:

— Evet benim. Annem aldı, bana . Aaa işte senin de balonun var ya, dedi kurbağaya Kurbağa gülerek:

— Benim balonlarım suda yaşamak için çıkardığım hava kabarcıklarıdır. Ama hiçbirinin rengi yoktur. Hem de çabucak sönüverirler.

— Baloncuda daha başka renkleri de vardı. Kırmızı, sarı, yeşil..

Kurbağa kıskanarak:

— Oh... Ne yazık ki bütün kardeşlerimin suda çıkardığı balonlar renksizdir. Hattâ annemkiler bile...

Ömer çocuk kaşlarını kaldırarak:

— Anner suda balonla mı dolaşıyor? dedi. Benim bildiğim, yalnız çocuklar balonları sever.

Kurbağa gulerek cevap verdi

— Annem suda balonla gezmiyor ki! Ama bizler, soluk alıp vermeye mecburuz Tıpkı sizin gibi, işte gördüğün bu küçük balonlarda hava kabarcıklarıdır. Suyun üstüne varınca hemen sönüverirler

Ömer çocuk:

— Şimdi anladım. Annem de çamaşır yıkarken, beyaz kabarcıklı köpük er birikiyor suyun üstünde. Kabarcıkları yakalamak isterken hemen sönüverlyorlar, dedi

Kurbağa başını sallıyarak:

— Evet! İşte bizim çıkardıklarımız da, o kabarcıklara benzer

Ömer çocuk:

— Balonu çok sevdiysen, al tut ve suda gezin biraz, dedi

— Kocaman bir balonu nasıl tutabilirim? Hem ben kardeşlerimin en küçüğüyüm. Benim avucuma mavi kordelâ sığmaz ki!

Ömer çocuk:

— Hiç düşunmemiştim bunu, dedi. Ama bir çaresi var. Senin ağzın kocamandır. Kordelâyı azınla tutabilirsin.

Bu fikir kurbağanın aklına hiç gelmemişti. Duşundu, taşındı ve mavi balona baktı. Rüyasında bile bu kadar kocaman bir balon görmemişti. Hem gezdikten sonra da kardeşlerine ovunebilirdi. «Bugun, kocaman, ama senin ve benim on katım kadar büyük bir balonla suda dolaştım Daha doğrusu, balonu suda gezdirdim,» diyebilirdi. Tabi . kardeşleri çok kıskanacaklardı... Bunları duşundukçe gururlandı. Hemen Ömer çocuğa:

— Kordelâyı bana uzatıver, dedi.

Ömer çocuk kordelâyı veıvermez... Evet, veıırvermez bir de ne gorsün? Kurbağa kordelâyı tutar tutmaz birden havalanıvermesın mi! Ömer çocuk yerinden fırlayıp, balonu yakalamak istedi ama mavi balon çoktan yukselmişti. Mavi kordelâya tutunan küçük kurbağa bu kocaman balon için o kadar ufak, o kadar hafifti ki. Kurbağayı hiç zorluk çekmeden gokyuzune çıkarıyordu

Aşağıda Ömer çocuk bağırıyor bağırıyordu. Ama balon, yukse dı, yukseldi. Gokyüzunde ufacık mavi bir nokta oldu. Kuşlar uçarak yanlarından geçtiler. Gokyuzu masmaviydi. Masmavi gokyuzünde balon artık gorünmuyordu.

İŞLERİMİZİ KOLAYLAŞTIRAN SİHİRBAZLAR:

MAKİNELER

KALDIRAÇ

MAKİNELER yükleri kaldırır, çeker, iter, cisimleri keser ve daha pek çok çeşit çeşit işler yaparlar. Etrafınıza dikkatle bakın. Çevrenizde bir sürü makinenin harıl harıl çalıştığını göreceksiniz. Çukurları, hendekleri toprakla dolduranlar, kocaman kocaman otomobilleri kaldıranlar, demirleri kesenler, yeri kazanlar v.s.

Acaba bu makineleri hareket ettiren nedir? Bazıları kaslarımızın gücüyle işler. Örneğin bisiklet, otomobillerin yönünü değiştirmeye yarıyan direksiyonlar böyle çalışırlar. Ama çoğunu işletmek için kas gücünden daha büyük bir kuvvet gerektir.

Bazıları elektrik gücüyle çalışırlar. Çamaşır makineleri, elektrik süpürgeleri, tramvaylar, vantilâtörler v.s Bir makinenin motörü elektrikle dönüyorsa onu hareket ettiren kuvvet elektriktir.

Bazıları da buharla işlerler. Örneğin buhar, lokomotiflerin tonlarca yükü kilometrelerce uzaklara götürmesini sağlar.

Bazı makinelerin hareketi de bir takım patlamalara dayanır. Otomobil motörlerini çalıştıran, benzinin dar bir vere sıkıştırılıp ateş alması sonunda patlamasıdır.

Kuyulardan su çeken fırıldakları döndüren, yeldeğirmenlerini işleten de rüzgâr gücüdür.

Etrafınızdaki makineleri işleten kuvvetleri araştırırsanız bu saydıklarımızdan başkalarına da raslarsınız.

Gelin şimdi de makinelerin iç yapılarına bir göz atalım. Kimisi çok karmaşıktır. Kimisi de son derece basit. Karmaşık olanlar birçok basit makineden bir araya gelmiştir. Sözünü ettiğimiz bu basit makineler nelerdir?

Kaldıraçlar, makaralar, dişliler, eğik düzlemler, vidalar bunların başında gelir. Bunlara mutlaka raslamışsınızdır. Bir kısmını hergün kullanıyorsunuz, bir kısmı da çevrenizde kullanılıyor. Eğer tam zamanında bakarsanız gözünüzden kaçmaları imkânsız. Diyelim ki, bir tahtadan bir çivi sökmek istiyorsunuz ne kadar uğraşırsanız uğraşın, hiç bir âlet kullanmadan yerinden bile kıpırdatamazsınız. Elinize bir keser alıp çiviyi keserin üstündeki deliğe takarak aşağı doğru bastırırsınız. O kıpırdamıyan çivi hemen yerinden çıkıverir. İşiniz kolaylaşır çünkü basit bir makine olan kaldıraçtan faydalandınız. Sanki kaldıraç kuvvetinizi arttırmış gibi geldi değil mi? Gerçekten de öyle oldu.

KRİKO

Makinelerin yaptığı işlerden biri de budur. Makineler kendilerine verilen kuvveti arttırırlar. Kocaman kayaların kaldıraçlarla yerlerinden kaldırıldığını görmüşsünüzdür. Elinizde uzun sağlam bir kalas ve birkaç tuğla olsa ve bunları üstteki şekilde olduğu gibi yerleştirseniz kocaman kocaman dolapları bile kaldırabilirsiniz.

Yalnız ne var ki, kaldıraç gibi bir makine kuvvetinizi

durup dururken arttırmaz.

Bir ucuna konulan ağır yükü kaldırması için öbür ucun bundan epeyce ötede olması gerekir.

Sonra resimdeki dolabın belirli bir yükseklige kalkması için öbür ucun onun kalktığı yükseklikten çok daha fazla aşağı itilmesi gerekir.

Gemilerden otomobillerin nasıl boşaltıldığını gördünüz mü? Makaralar yardımıyla kocaman otomobil bir tüy gibi bir yerden alınıp başka bir yere konulur. Makaralar kendilerine verilen kuvveti arttırırlar. Bu yüzden ağır

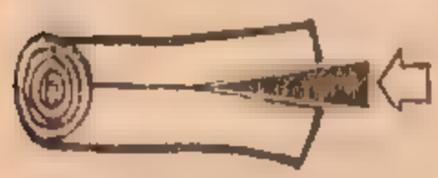

AĞAÇ KAMASI

şeylerin kaldırılmasında türlü türlü makaralar kullanılır.

Büyük gazetelerin matbaalarına hemen her gün yüzlerce kilo ağırlığında gazete kâğıdı gider. Bunların kamyonlardan indirilmesi hayli güçtür. Çoğu yerlerde basit bir makineden, eğik düzlemden, faydalanılarak işler kolaylaştırılır. Kamyonla yer arasına kalaslar koyup kâğıt tomarlarını bunların üstünden yuvarlamak pek az insan gücü isteyen bir iştir. Ağır cisimleri yüksek bir yerden alçak bir yere taşımak için de çoğunlukla eğik düzlemden faydalanılır.

Kalın kütükleri parçalamak oldukça zordur. Büyük bir güç harcamak gerekir. Bunu da kolaylaştıran bir makine vardır. Ağaç kaması gerçekte bir araya getirilmiş iki eğik düzlemdir. Bununla nasıl çalışılır? Yapılacak bütün iş ağır bir balyozla sivri ucu kütüğe çakmaktır. Balyozla, kamanın küt ucuna verdiğiniz kuvvet sivri ucun iki kenarı boyunca kütüğe basınç yapar. Keskiye vurmaya devam ederseniz çok geçmeden ağaç çatlar. Çiviler ve toplu iğneler de özel birer çeşit keskidir.

EĞİK DÜZLEM

Tekerlekler de önemli makinelerdendir. Oyuncak bir arabanız var mı, tekerleklerine bakın öyleyse. At arabalarının tekerlekleri bir mil etrafında donerler. Otomobillerin ön tekerlekleri de arabalarınkine benzer Yalnız donerler Arka tekerlekler motore bağlıdır. Bunların dönmesi arabayı öne doğru iter. Tekerleğin günlük yaşayışımızda oynadığı büyük rolu gözönüne getirince tekerleğin insanoğlunun en önemli buluşu olduğunu söyliyenlere hak vermek gerekiyor.

Bildiğiniz vidanın da bir makine olduğunu duymanız size biraz garip gelebilir. Evet, vida belli başlı basit makinelerdendir. Vidaların ağır yükler kaldırdığını hiç görmüş müydünüz? Otomobil temizleme istasyonlarında arabaları kaldıran araçlar, kriko denilen büyük vidalardır.

Vida durmadan döndürülünce araba da yükselir.

Mutfakta, babanızın çalışma ateliyesinde, okulda, inşaatlarda kullanılan makinelere dikkat edin. Kaldıraç, makara, ağaç kaması, vida, tekerlek, eğik düzlemden ne kadar çok ve çeşitli biçimlerde, değişik yerlerde faydalanıldığını görünce siz de şaşıracaksınız.

Kuşlar Niçin Sık Sık Tüylerini Gagalarlar ?

Kuşların ikide bir tüylerini gagalamaları gerçekte onları yağlamaktan başka bir şey değildir. Onların gagalarını tüyleri arasına sokup tarıyormuş gibi bazı hareketler yapmalarına sebep kuyruk bölgesindeki bezlerin çıkardığı yağı vücudundaki bütün tüylere dağıtmaktır. Boylece ördek sudan çıkar çıkmaz bir silkinir ve hemen kupkuru oluverir.

KORKAK TAVŞAN

Evvel zaman içinde minik bir tavşan vardı. En göze çarpan özelliği çok korkak olmasıydı. Her şeyden her seyden korkardı Ne zaman alışkın olmadığı bir ses duysa ödü patlardı. Ustelik ortalıkta hiçbir şey yokken, durup dururken birtakım sebepler uydururdu. Örneğin dünya boşluğa düşecek diye geceleri şöyle rahat bir uyku uyuyamazdı.

Bir gün ormanda dolaşırken bir rüzgâr çıktı. Birdenbire bir ağaçtan sert bir şey düştü. Tavşancık yeryerinden oynadı sandı. Zaten ne zamandır böyle bir şey olacağını bekleyip duruyordu. Ne yapacağını, nereye saklanacağını şaşırdı.

«Eyvah! Dünya düşüyor! Ne yapsam acaba?» diye telâşlı telâşlı söylenmeye başladı. Sonra da olanca hızıyla ormana daldı. Arkasına bile bakmadan alabildiğine koşuyordu.

Bir ara başka bir tavşanla karşılaştı.

«Ne duruyorsun?» dedi «Kaç, tavşan kardeş kaç! Dünya düşüyor! Canını kurtar.»

Sonra,

«Ah! Çok, çok korkuyorum ne yapsam acaba?» diye sızlanmaya başladı.

«Sahi mi?» dedi öteki. «Demek dünya batıyor ha!» Hemen koştu, arkadaşlarına haber verdi. Onlar da dört bir yana dağılıp bu önemli haberi kendi yakınlarına dostlarına, ulaştırdılar.

Çok geçmeden koca ormandaki bütün tavşanlar bir araya toplandılar:

«Dünya düşüyor, Ne yapacağız?» diye avaz avaz bağrışıyorlardı.

Tavşanları duyan kuşlar, ilkin yanlış anladıklarını sandılar. Dikkatle dinlediler. Yanılmıyorlardı. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

Sonunda «Dünya batıyor» diye bağrışarak dört bir yana yayıldılar.

Ormandaki diğer hayvanlar kuşların feryatlarını duyunca canlarını kurtarmak için bağrışa çağrışa kaçışmaya başladılar.

«Dünya düşüyor» sözü ormanda aralıksız

yankılar yapıyordu.

O sırada bir köşede uyuklıyan ihtiyar aslan bu garip gürültüye bir anlam veremedi.

Gözlerini hafifçe araladı. Ormandaki yaratıkların sürüler halinde koşuştuklarını gördü. Silkindi; «Ne oluyor böyle» diye uykulu uykulu söylendi. Sonra az öteden geçen bir tilkiyi durdurdu.

«Tilki kardeş dünyanın battığını kim söyledi sana?»

«Kuşlardan duydum».

Kuşlar,

«Biz de tavşanlardan öğrendik» dediler. Soruştura soruştura bizim korkağın ilk karşılaştığı tavşanı buldular. Hayvan etrafına şöyle bir bakındı;

«İşte» dedi, «bana da bu söylemişti.»

Ihtiyar aslan bu defa ona döndü.

«Doğru mu dediği?»

«Evet,» dedi. Korkudan tirtir titriyordu.

«Peki nereden çıkardın bunu?»

«Kulaklarımla duydum» Sonra,

«Yani şey» dedi «bir ağacın altındaydım. Birden düşüverdi! O ne gürültüydü Tanrım!»

«Haydi» dedi aslan. «Bizi de oraya götür. Bakalım ne olmuş.»

Ağacın altında kocaman bir ceviz duruyordu.

Aslan,

«Yazıklar olsun sana» dedi. «Baksana, o duyduğun gürültü neymiş!»

«Yaa!» dedi hayretle tavşan. «Ben de dunya düşüyor sanmıştım. Şimdi çok sevindim doğrusu!»

Aslan: «İyi ama» dedi, «niçin bir şeyi doğru dürüst öğrenmeden herkesi korkuya verdin? Haydi bakalım şimdi gidip öteki hayvanlara durumu bildir. Bir daha böyle bir şey yaptığını görmiyeyim.»

«Korkulacak birşey yok» diye bağırarak bütün ormanı baştan başa dolaştı. Herkese olanları anlattı. Ondan sonra da bir daha yersiz korku sebepleri yaratmadı. Çunkü herşeyin nedenlerini araştırmanın gerekliliğini iyice öğrenmişti.

DOĞAN KARDEŞ SİZLER İÇİN HARİKULÂDE BİR MASAL SERİSİ HAZIRLADI!

Büyük masal ustaları GRIMM KARDEŞLER'i duymayanınız yoktur. Grimm Kardeşler'in yazdığı masallar nesiller boyunca milyonlarca çocuğun başucu kitabı oldu. Onların rüyalarını süsedi. HANSELLE GRETEL'i, PAMUK PRENSES'i, PARMAK ÇOCUK'u, okumadınızsa masal dünyasının bu en güzel çiçeklerini hiç görmediniz demektir.

İşte DOĞAN KARDEŞ, ikinci defa bu masal serisini gözlerinizin önüne seriyor. Hem de olağanustu güzellikte minicik kitaplar bunlar. Küçük kardeşlerinize GRIMM MASALLARI'ndan guzel bir doğum günü hediyesi bulamazsınız. İşte 16 tane GRIMM MASALI:

1 — KARGA BURUNLU KIRAL
2 — RAPUNZEL
3 — ÜÇ DİL
4 — KAHRAMAN TERZICIK
5 — BECERİKLİ KARDEŞLER
6 — HANSEL VE GRETEL
7 — DANSEDEN PABUÇLAR
8 — SU PERİLERİ
9 — ÇALGICI DOSTLAR
10 — PAMUK PRENSES
11 — SİHİRLİ SOPA
12 — PARMAK ÇOCUK
13 — ALTIN SAÇLI ŞEYTAN
14 — PEMBE GÜL İLE AL GÜL
15 — DEMİR ADAM
16 — İĞ, MEKİK VE İĞNE

Her kitabın fiyatı sadece 100 kuruştur. Kitapların hepsi de çok guzel resimlerle doludur. Baskı da yurdumuzda az raslanır bir guzellikte. Kardeşlerimiz mutlaka beğenecekler.

Isteme adresi: P.K. 1146 — ISTANBUL

ALAIN GERBAULT (*Alen Jerbo*)

Alain Gerbault 17 Kasım 1893 te Fransanın Laval şehrinde doğdu. Çocukluğu Saint-Malo yakınlarında Dinard kasabasında geçti. Daha sonra tahsil için Paris'e gitti. Kısa zamanda açık kalbliliği ve arkadaş canlısı bir insan olması dolayısile herkesin sevgisini kazandı. Spora büyük bir sevgisi vardı. Boş zamanları futbol ve tenis oynamakla geçiriyordu. 1909 da okullararası

te [illegible] rince «Köprüler ve [illegible] na girdi. Sporu da ihmal etmiyordu.

1914 yılının nisan ayında Gerbault, Paris Tenis Kulübünün düzenlediği uluslararası turnuvaya katıldı. Arkadaşı Pierre Albarran, André Gobert ve Gerbault'dan kurulu fransız takımı kuvvetli alman takımına karşı oynıyacaklardı.

SÜRPRİZ! Albarran, Froitzheim'i 6/3/, 6/3 y[illegible] 2 saat süren korkunç bir maçtan sonra Go[illegible]

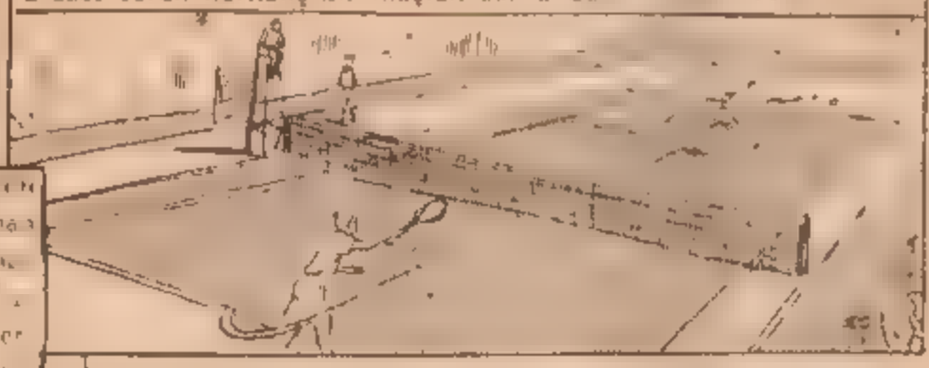

1914! Alain Gerbault hava kuvvetlerine girdi. Kısa zamanda bir «morane» tipi uçağın pilotu oldu. Uçakta bazı değişiklikler yaparak onu geliştirdi. Uçuşa tek başına çıkıyor [illegible]

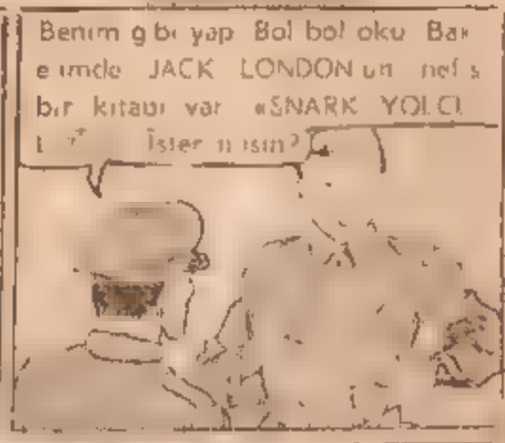

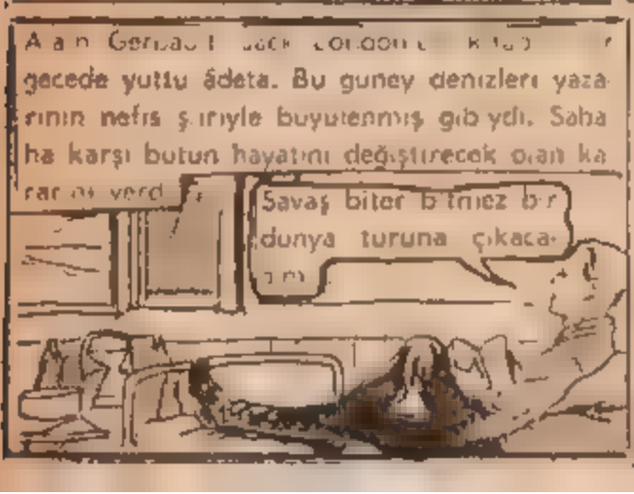

Ama almanyanın olayların değiştirdi. Aradan birkaç gün geçmeden Alain'in iki arkadaşı bir hava savaşında şehit

Alain Gerbault Savaş bitip terhis olunca daha önce yapmakta olduğu mühendislik mesleğini bıraktı. Kendisine bir akrabasından düşen mirası aldı Ticarete başladı Ama işleri hep ters gidiyordu _ * * *
Sonunda bütün Hollanda Belçika, Fransa ve İngiltere limanlarını dolaşarak tek

ma huzur kalmadı İşte aradığını

«FIRECREST» bir yarış teknesiydi 1892 de ROXHYDGE te yapılmıştı Boyu 11 m ydi Su kesimi 180 m. a tındaki salmanın ağırlığı 3 tondu İçerdeki 3 ton ağırlığı da hesaba katınca Gerbault tekneni temeli ile

FIRECREST» in mükemmel bir tekne olduğu

Akdeniz kıyılarında dolaşırken yeniden tenis oynamaya baş adı. PIERRE ALBARRAN ve kadın şampiyon SUZANNE LENGLEN le birlikte

Mehmet Ali Akşamlıoğlu

Anladım ki gemimi tek başıma kullanabileceğim Şimdi de çok iyi iki

Final maçında Gerbault harikulade bir mudafaadan sonra Gobert'e en ic

nın tam hâkimi olarak görüyordu. Atlantik'i geçmeye gizlice karar verdi Kendini bu büyük

mam. FIRECREST denize açıldı BÜYÜK SERÜVEN BAŞ

Antrenman'ım bosa gitmedi
Alain Gerbault gerekli formaliteleri yaptı. Ufak tefek tamirleri yaptırdı. Gerekli malzeme ve yiyeceği aldı.
300 litre su .. 40 kilo tuzlu et .. 30 kilo deniz
15 kilo tereyağ .. 20 kutu reçel ve 33 kilo pata
GERBAULT
başına geçmemişti. Çünkü bu yol batı-doğu doğrultusuna oranla da
adaları civarında yakalıyor ve güneye atıyordu. Gemi Amerikaya An
yakınında ulaşıyor Sonra Golf-stream yardımı ile New York'a çıkabiliyordu. Boylece mesafe 3000 mil yerine 4500 mil (7 500 km) ve çıkıyordu
NEW YORK
ATLAS OKYANUSU
AFRIKA
GÜNEY AMERİKA
Ve yolculuk devam etti. SPARTEL BURNU civarında FIRECREST, A ze rüzgârlar ile karşılaştı. Tek tuk uçan balıklar
Gerbault günde 12 saat dümen tu
satte 50-90 mil yol a yordu. Geceleri dümen yelkenini
direrek birkaç saat dinleniyor du. Saba saat 5 ile kalkarak ka vattısını yapıyordu
Yemek listesi
palates
FIRECREST dört gün kendi kendine yol aldı. Alain bu arada sevdiği romanları okudu. İş yapı
Bir sabah
Eyvah Varillerden
unun suyu kurtlanmış
Daha 2500 mil var 50
Alain günde 1 bardak
karar verdi. Yemeklerin
suyu ile pişir du. Bu arada tuzlu etin koktuğunu anladı. Üstelik büyük dalgalar geminin üzerinden geçerken yükte hafif ne varsa burup götürmüştü. Sonunda 14 temmuz günü yar
su daha
hayram sarah
Günler g Gemi 29 uncu e
ediyordu. 1 ağustos günü Dülger balıkları göründü. Alain 1 ay ye
8 ağustos günü korkunç bir fırtına tekneyi sallamaya başladı. Alain bu arada 50 litre yağmur suyu topladı. Kurtulmuştu. Ama 20 ağustos günü deniz yeniden hücum etti. Yelkeninin burun direği kökünden kırıldı. Gerbault yorgunluktan bitmişti. Bermuda 300 mil uzaklıkta dı. New York ise 1000
Bermuda ya mi doni m? Hayır. Asla. Ya varırım New York'a ya da bu sularda dururum

26 ağustos. Fırtınadan sonra deniz dindi. En küçük bir esinti bile yoktu. 65 inci boylam dairesi civarında bir yunan gemisiyle tehlikeli bir şekilde karşılaştı. İki genç subay FIRECREST'e [illegible]

Dumeninizin boş olduğunu gorduk Mosyo. Oradan ayrılmamanız ge[illegible] Nerdeyse çarpışıyor[illegible]

[illegible] bakın Teğmen Ben Atlantik kaptanlık dersleri almak için tek başıma gemedim. Giderek koca teknenizdeki mekanik [illegible]

[illegible] şte AMERIKA!

GERBAULT'nun dünya turunu tamamlaması için bir yıl geçmesi gerekti. Bu arada Fransaya kısa bir yolculuk yaptı. Sonunda 2 ekim 1924 günü Amerikanın Long-Island limanından hareket ederek dünya turunu tamamlamaya başladı. 2 nisan 1925 günü Panama kanalını geçti. 17 temmuzda GALAPAGOS adaları ufukta go[illegible]

12 eylül 1923 günü FIRECREST, LONG-ISLAND'dan geçti. O sırada Amerikan savaş filosu denize açılıyordu. Alain Gerbault ATLANTIK'ı ASMIŞTI

New York «YALNIZ GEMİCİ»yi büyük bir [illegible]zaharatla karşıladı

16 eylülde GAMBIER adalarına geldi

Nefis! Ah Jack London'un hakkı varmış

[illegible] açıl[illegible] [illegible]arak [illegible]

[illegible]nda devam etti

[illegible] AMERİKA

AVUSTURALYA

PASIFIK OKYANUSU

Markiz adaları, Tahiti, Borabora, Samoa, Fiji, Coc[illegible] aylar, yıllar geçti. 10 Haziran 1928 [illegible] LT Fayal limanı[illegible] dönüş başlamış

26 temmuz 1928 de FIRECREST, Le Havre [illegible] DÜNYA TURU BİTMİŞTİ

2 ağustos 1929 da «L'ADROIT» savaş gemisinin güvertesinde ALAIN GERBAULT'ya LEGION D'HONNEUR nişanı törenle verildi

.. bu arada 1923 yılında fransız denizcilik tarihine eşi görülmemiş [illegible] saytalar ekledi

Fransız deniz kuvvetleri mu[illegible] koymak için FIRECREST'i satın aldı. Ama yolda bu eski tekne

GERBAULT, kendi adını taşıyan yeni bir gemi ile yeniden güney denizlerine yol aldı. Kalbini orada bırakmıştı. Ama orada bu mun de kendisini kar[illegible] [illegible]

Ve 16 aralık 1941 günü, sabaha karşı bu unutulmaz seruven adamı CARVALHO hasta[illegible]

Son

Pedro Alverde'nin Başına Gelenler

BEN, Pedro Alverde, bir maden işçisiyim. Geçenlerde, keşfetmiş olduğum bir gümüş madeni damarını haber vermek ve onu işletmek haklarına sahip olduğumu tasdik ettirmek, aynı zamanda ailemi görmek üzere Aranagua şehrine doğru yola çıkmıştım. Santa Anna tren istasyonundan sonra Trinidad köprüsünü aşmam gerekiyordu. Bu köprü aslında sadece demiryolunu nehrin bir kıyısından öbür kıyısına geçirmek için yapılmıştır. Kurtların delik deşik ettiği ince uzun birkaç tahta direğin üzerine tren raylarının yerleştirilmesi ve geniş aralıklarla çakılmış kalaslar tarafından tutturulması suretiyle meydana getirilmiş olan bu uydurma köprü, onbeş senelik ömrü zarfında o kadar harap bir hale gelmiştir ki, altından akıp geçen nehrin içindeki timsahlar onun çökmesini beklermiş gibi ağızları sulanarak yukarıya bakarlar.

Ben o gün aşağı yukarı köprünün ortalarına varmıştım ki, birden altımdaki kalasların acayip bir şekilde titrediklerini, rayların bir basınç altında kalmış gibi inlediklerini farkettim. Bir de arkamı dönüp bakınca ne göreyim? Koskocaman bir yük treni büyük bir hızla üzerime doğru gelmiyor mu? Hemen elimi kolumu sallayarak avazım çıktığı kadar bağırmaya başladım. Fakat nerhalde lokomotifin makinistleri birbirlerine meraklı bir hikâye anlatıyor olmalılardı ki beni farketmediler ve tren hızını azaltmadan üzerime gelmeye devam etti. Sadece iki rayın genişliğinde olan köprüde kenara kaçacak yer yoktu, öbür kıyıya kadar koşup canımı kurtarmayı da göze alamadım, çünkü ben daha oraya varmadan lokomotif bana yetişir ve beni altına alır ezerdi. Bu çaresiz durum karşısında ben de çabucak karar verdim; rayların arasında bulunan kalaslardan birine tutunarak kendimi köprüden aşağıya sallandırdım. Az sonra da tren, kıvılcımlar saçarak, üzerimden geçip gitti.

En son vagon da köprüyü aştıktan sonra, asılı bulunduğum kalastan tekrar yukarıya tırmanmak istedim. Fakat bu hiç de zannedildiği kadar kolay bir iş değildi. Önce ayaklarımla ileri geri sallanarak bir öteki kalasa erişmek ve ayaklarımı oraya taktıktan sonra kendimi yukarıya çekmek suretiyle köprünün üstüne çıkmayı denedim. Fakat öbür kalas o kadar uzakta idi ki, ona erişmek için ellerimi bırakmam gerekecekti. Buna da cesaret edemediğimden vazgeçtim. Bu sefer kendimi asıldığım kalasın üzerine çekmeyi denedim. Ama arka çantam çok ağırdı, gücüm yetmedi, zaten artık yorulmaya, kuvvetten düşmeye başlamıştım. Bir aralık çare aramak için düşünürken gözlerim altımdan akıp giden nehire takıldı. Derin bir uçuruma bakarmışım gibi gözlerim kararırdı. Ellerim kalastan kurtulursa mahvolmuştum. Gerçi sulara içine düşmek tehlikesizdi, yüze yüze sahile çıkabilirdim ama, nehirde kaynaşan timsahları ne yapmalı?

Her şeyden evvel asılı bulunduğum kalasa sımsıkı tutunmam gerekti. Bunun için ellerimden birini kalasın öbür tarafından atmayı ve kalasın üzerinde iki elimi kavuşturarak sımsıkı kenetlemeyi düşündüm. Fakat bunu yapmak için de kısa bir an tek elim bırakmam ve kalasa bir elimle asılı kalmam gerekiyordu. Birdenbire anladım ki buna da kuvvetim yetişmeyecekti. Şu halde olduğum gibi kalmak ve bir başkası tarafından kurtarılmayı beklemekten başka çare yoktu.

Cebimde taşıdığım ve keşfetmiş olduğum gümüş madeninin benim üzerime yazılmasını isteyen dilekçe şimdi neye yarardı? Belki sesimi bir duyan olur da yardımıma koşar diye avazım çıktığı kadar bağırmaya baş-

ladım. Fakat nehir genişti ve civarda bir tek ev yoktu. Gitgide artan sıcakta bütün dünya uykuya dalmış gibiydi. Gene kendimi tutamayarak altımdan akıp geçen nehire bir göz attım. Yer yer suyun yüzüne çıkmış kum birikintilerinde nice uzun bazı karaltılar gözüme ilişti. Bunlar orada mışkın mışkın yatıp güneşlenen timsahlardı ..

Birden üzerimde bir ayak sesi duydum. Gene Santa Anna tren istasyonundan doğru birisi köprüyü geçiyordu. Sonradan öğrendiğime göre adı Ramon olan bu adam da benim gibi Aranagua şehrine gitmek üzere yola çıkmıştı ama, keşfettiği bir maden damarını haber vermek için değil, at hırsızlığı yaptığı anlaşıldığından, polise izini kaybettirmek için... Zaten bu adamın nasıl bir insan olduğunu hikâyemi dinleyince siz de göreceksiniz...

Her neyse, Ramon'un bana yaklaştığını farkedince daha yüksek sesle bağırmaya başladım. O da beni duymuş ve görmüş olacak ki adımlarını sıklaştırdı ve az sonra kalastan kalasa sıçrayaraktan bulunduğum yere vardı. O anda gökten yere inmiş bir melek görüyorum zannettim; çünkü artık kurtulacağıma inanıyordum. Ama ne gezer...

Ramon başımda dikilerek ellerini cebine soktu ve: «Ne o? Beden eğitimi mi yapıyorsun?» dedi

Ben: «Hay Allah senden razı olsun, imdadıma yetiştin. Haydi yakala kolumu,» diye cevap verdim. O daha istifini bozmadan duruyordu. «Hadisene, artık kuvvetim kalmadı, çek beni yukarıya,» diye bağırdım

Ramon soğukkanlılıkla nehire tükürdü: «Kaç para verirsin?»

«On kâğıt!»

Ramon düşünceli bir tavırla: «Çok az,» dedi, «unutma ki senin hayatını kurtarıyorum.»

Artık canım burnumdan gelmişti «Ne kadar istiyorsun?» diye bağırdım, «Çabuk söyle! Onbeş, yirmi, yirmibeş... haydi dayanamıyorum artık.»

«Yanında kaç para var?»

«Kırkaltı Peso... Haydi tut beni, ellerim çözülecek...»

Ramon nasılsa insafa geldi ve «Tamam, haydi öyleyse...» diyerek beni yukarı çekmek üzere eğildi. Fakat o sırada duyulan boğuk bir ses onu dönüp arkasına bakmaya zorladı. Ben de gözlerimi o yöne çevirince kocaman bir lokomotifin bizden tarafa geldiğini gördüm. Hem de öyle hızlı geliyordu ki, Ramon fazla düşünmeden, benim asılı bulunduğum kalasa tutunarak kendini aşağıya sallandırmaya ancak vakit bulabildi. Şimdi ikimiz de yüzyüze, gözgöze köprünün altında asılı duruyorduk

Bundan sonra olup bitenler ne kadar sürdü, bilemiyorum, belki birkaç dakika, belki de birkaç saat İri yarı Ramon ateş püsküren öfkeli bakışlarını bana dikmiş küfrederken ben artık iyiden iyiye kendimden geçmek üzereydim. Sıcaktan, korkudan ve yorgunluktan elim ayağım kesilmişti, artık hayatımın bağlı olduğu kalası tutacak dermanım kalmamıştı. Birden havada sallanan ayaklarımla ne yaptığımı bilmeden Ramon'un gövdesini kıskıvrak yakaladım. O benden kurtulmak için çırpınıyor, kıvranıyordu, fakat benim bacaklarım kuvvetli bir mengene gibi onu kıstırmış bırakmıyorlardı. Böylece vücudumun yükünü verebilecek bir destek bulunca, kalası tutan sol elimi bıraktım ve serbest kalan kolum ile adama sımsıkı sarıldım. Artık içimi büyük bir huzur ve sükûn kaplamıştı, kendimi bütün tehlikelerden sıyrılmış kadar rahat hissediyordum. Ne yapayım, bu olanlardan dolayı benim suçum yoktu! Sanki neden Ramon da beni hemen yukarı çekip kurtarmamıştı? Bulunduğu kötü durumun tek sorum-

Kolibri

Kolibri'ler yalnız Amerika kıt'asında yaşayan bir kuş cinsidir. Burada, ekvator bölgesinin nemli ve sıcak vâdilerinden tutun da sert iklimli yüksek dağ silsilelerine, ıssız çöllerden, Alaskanın buzla kaplı bölgelerine kadar çeşitli Kolibri türlerine rastlanır. Şimdiye kadar aşağı yukarı 600 çeşit Kolibri tesbit edilebilmiştir. Bunların en küçük cinsleri, iri bir yabani arı kadardır ve tartınca 2 gr. bile gelmez. Kolibri'ler çiçeklerin göbeğindeki balla ve bazı bitkilerin üzerinde yaşayan küçük böceklerle beslenirler. Gagaları çok sivri ve uzundur. Bu suretle onu bir hortum gibi çiçeklerin içine daldırabilir, dip kısımlarındaki Nektar adı verilen tatlı sıvıyı emebilirler. Kolibri'ler aynı zamanda renklerinin güzelliği ile de dikkati çekerler. Aslında belli bir renkleri yoktur. Parlak tüylerinin yapılışları dolayısiyle her an başka bir renkte ışıldarlar, en ufak bir hareketleri ışığı başka bir tarzda yansıttığından kâh altın rengi, kâh zümrüt yeşili, kâh gümüşü, kâh yakut gibi kırmızı görünürler. Kolibri'ler çok hareketli kuşlardır. Bir an yerlerinde durmazlar, kuyrukları, kanatları, başları devamlı olarak kıpırdanır. Uçtukları zaman kanatları bir pervane gibi döner ve havada ancak şeffaf bir gölge halinde görünürler, ok gibi oradan oraya uçarlar, bazan da bir çiçeğin önünde, sadece kanatlarını fırıldak gibi döndüre döndüre hareket ettirerek havada asılı kalmış gibi dururlar. Kanat çırpmaları tıpkı arılarda olduğu gibi vızıltı halinde duyulur. Kolibri'lerin ötüşleri pek güzel değildir. Pek küçük varlıklar olduklarından ancak gayet hafif bir ses çıkarabilirler. Erkeklerinin gayet uzun ve ucu süslü kuyrukları vardır. Yuvalarını bitki liflerinden örerek ve ağaç gövdelerinde yetişen yosun parçaları ile besleyerek yaparlar. Dişi kuş en fazla iki tane yumurta yapabilir. Bunlar beyaz renkte ve çok küçüktür. Kolibri'nin düşmanlarına karşı korunabilmek için tek silâhı, süratli uçma kabiliyetidir Bu sayede kendisini takip edenlerden kurtulabilir veya onu ânî hareketlerle şaşırtmak suretiyle kaçabilir.

Kolibri kuşları tüylerinin renkliliği, yapılarının zarifliği uçuşlarındaki hafiflik ve çiçeklere olan düşkünlükleri dolayısiyle birçok şairlere, hikâyelere konu olmuşlardır.

lusu kendisi idi... Böyle düşünürken sağ elim de artık kalası tutamaz oldu. İster istemez onu da bıraktım. Şimdi Ramon iki insan yükü ile birlikte köprünün altında asılı duruyor, ve biraz evvel benim yaptığım gibi avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Silkinerek ben atmaya cesareti yoktu çünkü benimle birlikte nehre düşmekten korkuyordu. Ben de bütün ümidim buna bağlamıştım. Nihayet her insanın hayatta güveneceği ve tutunacağı bir şeyi olmalı...

Bu arada az evvel üzerimizden geçen lokomotif, bizim kaza yerinden biraz ilerde durmuştu. (Aslında bu vagonlarıyle birlikte tam bir tren değil, sadece manevra yapan bir lokomotifmiş ama, biz onu bulunduğumuz yerden nasıl anlayalım?) Meğer lokomotifin makinisti Don Gasparro Santa Anna istasyonu civarında manevra yaparken, köprüde Ramon ile benim aramda geçen konuşmayı uzaktan seyretmiş ve birimizin köprünün altında asılı ötekinin ise rayların üstünde durması pek tuhafına gitmiş. Durumdan şüphelenerek olup bitenler yakından izleyebilmek üzere lokomotife hız vererek bize doğru sürmüş. Don Gasparro lokomotifi durdurup inedursun, Ramon hala benimle uğraşıyordu.

«Bırak beni namussuz herif! Ellerim kesiliyor...» diye bağırıyor, dişlerini orama burama geçirerek beriden kurtulmaya çalışıyordu. Ama ben onu bırakır mıyım hiç? Başımı öteye beriye çevirerek onun hücumlarından elimde olduğu kadar kendimi sakınmaya gayret ediyor ve vücuduna daha sıkı sarılıyordum.

Bu sırada Don Gasparro bizim bulunduğumuz kalasa gelmişti. Kalasa sarılmış ve tırnakları altından kan fışkıran iki el ve kalasın öbür yanında yardım ister gibi uzanmış bir üçüncü el - yani benim elimi - görünce hemen boş olan bu üçüncü ele sarıldı ve çekmeye başladı. Aynı zamanda boğuk bir çığlık duyuldu. Ramon'un kalasın etrafında kenetlenmiş olan elleri, taşımakta oldukları yüke dayanamayarak çözülüvermişlerdi. Ramon bir an başaşağı olarak benim bacaklarımın kıskacında asılı kaldı, ben öbür elimle onu yakalamaya çalıştım... fakat boşuna. Ramon bacaklarımın arasından kurtuldu ve gitgide küçülerek boşluğa düşmeye başladı. Az sonra nehrin suları bembeyaz köpükler saçarak etrafa sıçradı. Kumsaldaki timsahlar suya inmişlerdi.

Don Gasparro beni var kuvvetile çekerek köprünün üstüne çıkardığı zaman ayakta duracak halde değildim. Beni küçük bir çocuk gibi kucaklayarak lokomotife kadar taşıdı sonra makinayı işleterek yoluna devam etti. Biraz kendime geldikten sonra ona başımdan geçenleri birer birer anlattım. Ramon'un bana yaptıklarını duyunca, Don Gasparro: «Oh olsun kerataya! Ne diye seninle pazarlığa kalkışıyor? On kağıt nesine yetmezdi. Zaten oldum olası namussuzun lâfıydı. Allah günahlarını affetsin, bütün ömrünü at hırsızlığı ile geçirmiştir» diye söylendi.

Tren yolu Aranagua'ya varmadan önce bir kavis çizerek nehir kıyısına yaklaşır ve bir süre nehir boyunca ilerler. Lokomotif ağır ağır buradan geçerken, birden nehir sularının içinden bir karaltının çıktığını farkettik. Bu baştan aşağı çamur ve su bitkileri ile kaplanmış bir adamdı, ağır vakur adımlarla suların içinden kıyıya çıkış bir deniz tanrısını andırıyordu. Lokomotifi durdurup ona dikkatle bakınca Ramon'a benzediğini gördük. İlk önce: «Eyvah bu Ramon'un hayaleti...» diye söylenerek korkuya kapıldıksa da Don Gasparro kendini yenerek seslendi: «Hey, Ramon, sen misin?» O ise cevap vermedi sadece öfke ile yumruğunu salladı. Don Gasparro gene: «Timsahlardan nasıl kurtulabildin?» diye sorunca Ramon: «Ben Kızılderililerden çok marifet öğrendim. Bu yanında hiç kalır. Dikkat edin de sizin üzerinizde bunlardan birini denemeye kalkışmayayım» diye bağırdı. Don Gasparro ise: «Senin gibi adamı timsahlar bile beğenmemiştir!» diyerek lokomotifi sürdü ve Aranagua yönünde oradan uzaklaştık.

Kareli Bulmacanın Cevabı

		7		
	4	3	8	
1	9	5	1	9
	2	7	6	
		3		

Çözümü: Sayıları uygun bir şekilde yerleştirmek için ilkin çerçeve kareyi çizip küçük karelere ayırın. Sonra şekildeki gibi her tarafa birer ek kare çıkın. Sonra ek karelerin birinden başlıyarak 1 den 9'a kadar olan sayıları çaprazlamasına karelere yerleştirin. Şimdi ek karelerdeki sayıları yine şekildeki gibi boş kalan yerlere yazın. Ve ek kareleri silin.

PARKER
Dünyanın her yerinde tercih edilen mürekkep
SUPER Quink
Yazarken, dolma kaleminizi temizler

BİR VEREMLİ

Muayenehanemden çıkmış dalgın dalgın eve dönüyordum. Önümde yürüyen adamın Hak tu!! diye caddeye tükürdüğünü görünce tepem attı ve az kalsın çıkardığı balgama basacaktım; hızla yanına sokuldum:

— Beyefendi, bu hareketiniz çok fena.

— Fena olan nedir?

— Sokağa tükürmeniz.

— Olmuş bir kere.

— Ya hasta iseniz!

— Hastaydım, şimdi iyileştim

— Ne hastası idiniz?

— Verem!

— Gordunuz mü ya!

—Yapmamalıydım, unuttum, ne diye bu kadar derin, derin soruyorsunuz?

— Ben bir insanım, ustelik doktorum.

— Sizi karşıma Tanrı çıkardı, hastahaneden dun taburcu oldum, çıkarken doktoruma bazı şeyler soracaktım, unuttum, şurada bir pastahaneye otursak, sizden bazı şeyler ogrensem.

— Hay, hay memnun olurum. Nerelisiniz?

— Taşralıyım. 6 ay evvel hastalandım, İstanbula gelip sanatoryumda tedavi oldum ve dun taburcu edildim.

— Hastalığınız nasıl başladı?

— İştahtan kesilmiştim, önume bal, baklava koysalar yiyecek halim yoktu, gun, gun eriyordum. Sabah, akşam ateşim çıkıyor, terliyor ve oksuruyordum. Bir gun balgamımdan kan geldi, hemen doktora gorundum, karımı, balgamımı muayene etti, akciğerlerimin filmini çektirdi, açık tuberkuloz (verem) olduğumu soyledi. Açık verem nedir? dedim.

«Verem mikrobunu çıkaran etrafını bulaştıran demektir» diye cevap verdi ve beni İstanbula hastahaneye sevketti.

— Çocuklarınız, eşiniz yok mu?

— Olmaz olur mu, doktor Bey, benden sonra hepsi, hatta butun ev halkı teker, teker muayene ve kontroldan geçti. Veremin kucuk kızıma da yem, taze bir şekilde bulaştığı anlaşıldı. O memlekette, ben de İstanbulda bakıldık, 4 ay içinde ciğerlerimdeki yara kapandı, ortalığa mikrop saçmaz oldum. Doktorum, ayrı çatal, bıçak, kaşık, tabakla yemek yememi, çoluk çocuğu opmememi sık sık balgamıma baktırmamı yavrularıma B.C.G. aşısını hekimin oğutu ile yaptırmamı, odalara, eve sokak ayakkabıları ile girmememi, hele caddelere yerlere tukurmememi tenbih etti. Demin sokağa balgamımı atmadan, bilseniz ne kadar uzuldum; şimdi sizden oğrenmek istediğim bir şey var? Çocuğuma verem, benden mi yoksa ondan mı bana bulaştı?

— Siz eski veremli olduğunuzdan tabii sizden bulaştı.

— Nasıl?

— Meselâ siz de bilmeyerek bir veremlinin sokaktaki tukuruğune basmış, ayakkabılarınızla evinize getirmiş, hatta, kilim uzerine mikrobu yaymış olabilirsiniz, malûm, çocugunuz oda da oynarken, verem mikrobunu almış hastalanmış olur.

— Bakın doğru, bunu dusunememiştim. Verem bir daha tekrarlar mı?

— Kendinize iyi baktıktan, temizliğe dikkat ettikten, odalarınızı sık, sık havalandırdıktan, vaktinde yatıp vaktinde kalktıktan sonra, hasta olmazsınız. Doktorunuz size ilâçlar da vermiştir.

— Verdi efendim, esasen hastalığım da tuberazit, streptomycin iğneleri yaptılar, şimdi iyileştikten sonra, yalnız vitamin alacak, odadan guneşi eksik etmiyeceksin dediler. Guneşle, veremin ne ilgisi var acaba?

— Bilirsiniz, Turkçemizde guneş giren yere hekim girmez diye bir soz vardır, guneş butun mikropları oldurur, insanları hastaliklardan korur.

— Teşekkur ederim efendim.

Dr. Kâmran ŞENEL

ŞERİFE NİNE

ŞERİFE nineyi mahallede tanımıyan yoktu. Ulu bir ihlamur ağacının gölgelediği, pembe badanalı evinin önünden geçenler, demir parmaklıklı penceresine yanaşıp onun hatırını sormasalar veya ayaküstü bir parça konuşmasalar, o gün işleri ters gidecek sanırlardı. Şerife nine bu pembe evde doğmuş, büyümüş, evlenmiş, çocuklarını yetiştirmişti. Ve işte şimdi de ihtiyarlığını orada geçiriyordu. Büyük şehirde yaşayan çocukları onu kaç defa beraberlerinde götürmek istemişlerdi. «Anne, evini kiraya verelim, eşyalarını satalım, sen gel bizimle otur, seni rahat ettiririz, burada bir başına canın sıkılır,» diyerek onu kandırmaya çalışmışlardı ama, Şerife nine: «Hayır, ben evimden ayrılamam, burada doğdum, burada öleceğim.» diye cevap vererek kararından vazgeçmiyordu.

Bütün mahalle halkı da Şerife ninenin büyük şehre taşınmadığına, pembe evinde oturmaya devam ettiğine sevinmiyordu. Çünkü Şerife nine oradan ayrılsaydı gerçekten onu herkes çok arıyacaktı. Şerife nine âdeta mahallenin uğuru sayılıyordu. O herkesin ninesiydi. Yaşlı başlı kadınlar, erkekler bile ona dertlerini anlatırlar, akıl danışırlardı. Küçük, büyük herkes onunla üzüntüsünü, sevincini paylaşırdı. Şerife nine hayatında çok görmüş geçirmiş olduğundan herkesin halinden anlar, her güç durumda bir çıkar yol, her derde bir çare bulurdu. Onun kapısından içeri canları sıkılarak girenler, içleri rahatlamış olarak, yüzleri gülerek dışarı çıkarlardı. Komşulardan birinin çocuğu hastalansa önce Şerife nineye koşardı Şerife nine çocuğa şöyle bir bakar, elini başında gezdirir, onu okşar, tatlı birkaç söz söyler, sonra annesine dönerek: «Hiç üzülme evlâdım, yavrucak biraz üşütmüş. Onu hemen yatacağına yatır, sıcak ihlamur içir, iyice terlesin. Yarına bir şeyciği kalmaz. Ama gene de ne olur ne olmaz Doktor Mehmed Ali beye bir gösteriver...» gibi sözlerle onun korkusunu yatıştırır ve aynı zamanda faydalı öğütler verirdi. Hele çocuklar Şerife nineyi öyle severlerdi ki. Yaz akşamları ihtiyar kadıncağız iskemlesini kapının önündeki ihlamur ağacının dibine yerleştirip yoldan geleni geçeni seyre çıktı mı, çocuklar hemen oyunlarını bırakıp onun etrafını alırlar; «Şerife nine, ne olur bize masal anlat, hikâye anlat!» diye yalvarırlardı. Ninecik de önce biraz mızmız, ama sonunda gene dayanamaz «Bir varmış, bir yokmuş ...» diye anlatmaya başlardı.

İşte böylece günler, aylar, yıllar geçti. Şerife nine parlak gözlerle aralık dudaklarla masallarını dinleyen küçüklerin büyüdüğünü, okulu bitirip yetişkin insanlar olduklarını, hayata atıldıklarını gördü. Nicelerinin nişan halkalarını parmaklarına taktı, kazandıkları ilk paradan ona alıp getirdikleri bademi çıtırını, lokumu övünçle, sevinçle yedi, düğün törenlerinde ağırlandı, yeni doğan yavrularına isim verdi. Hastalanmaların başında bekledi, teselli ve ümit verdi, ağlayanla ağladı, gülenle güldü... Fakat seneler Şerife nine üzerinde de iz bırakmadan geçmedi. Bir gün oldu ki ihtiyar kadın artık evinin işini bir başına göremez hale geldi. Bir sabah komşulardan biri onun hatırını sormak için uğradığı zaman Şerife nine: «Ah kızım, sorma,» diye dert yandı. «Çocuklarımı hep beni yanlarına almak isterlerdi de, ben gitmezdim. Ama şimdi görüyo-

rını ki büyük söylemişim. Bu gidişle evlatlarından birinin yanına sığınmam gerekecek. Bu sabah yataktan kalktığım zaman birden başım döndü. Ne olduğumu anlamadan yere yıkılmışım, kendimden geçmişim. Öylece ne kadar zaman kaldım bilmiyorum. Sonra kendime geldim, kendimi zor toparladım. Şimdi de her tarafım sızlıyor. Eh, artık yaşım sekseni geçti, bana bir hal olursa, bakacak kimsem yok. İyisi mi evimi kiraya vereyim, gözüm arkada da kalsa büyük şehre, çocuklarımın yanına taşınayım...»

Komşu kadın: «Aaa, Şerife nine, öyle konuşma. Sen gidersen biz ne yaparız? Sen hepimizin ninesi, anasısın. Bütün mahalle halkı sana elimizden geldiği kadar bakarız. Seni dünyada buradan yollamayız,» diye cevap verdi. Şerife nine: «Öyle deme kızım, yarın bakarsın hastalanır, yataklık olurum. O zaman bütün iyi niyetinize rağmen bana bakamazsınız. Sen gene eşe dosta haber ver de bu eve bir kiracı bulalım, çocuklarıma da bir mektup yazalım, beni gelip alsınlar» dedi.

Şerife ninenin mahalleden ayrılacağı haberi daha o gün her tarafa yayıldı. Artık ihlamur ağacının gölgelediği pembe evin kapısı arı kovanı gibi işliyordu. Büyük, küçük, genç, ihtiyar, Şerife nineye koşuyor: «Hayrola nineciğim, bizi bırakıp nerelere gideceksin? Sen bizim dert ortağımız, akıl hocamız, teselli kaynağımızsın. Biz sensiz yapamayız,» diyorlar, evini bırakıp gitmemesi için ona yalvarıyorlardı. Şerife nine onların bu sözlerini gülümseyerek karşılıyor: «Sağolun evlatlarım. Bana gösterdiğiniz bu ilgi ve yakınlık beni ne kadar sevindirdi bilemezsiniz. Durun bele, hemen yarın gitmeyeceğim ya!... Belki evime kiracı bulamam, belki de çocuklarım beni yanlarına almak istemezler..» diye onları yatıştırıyordu.

Ertesi günü sabahın erken saatlerinde Şerife ninenin kapısı çalındı. Gelen genç bir kızdı. Şerife nine onu şöyle böyle tanıyordu. Kısa bir süre önce annesini babasını kaybettiğinden uzak bir yerden bu mahalledeki akrabalarının yanına gelmişti, onlarla beraber yaşıyordu. Genç kız Şerife ninenin elini öptü: «Seninle önemli bir şey konuşmaya geldim nineciğim» dedi. Beraber oturma odasına girdiler. Şerife nine her zamanki gibi pencerenin önündeki koltuğuna kurulduğu, genç kız da bir sandalyenin kenarına iliştı. İhtiyar kadın, buruşuklarla dolu nurlu yüzünde içten bir gülümseme ile: «Söyle bakalım yavrucuğum, bir derdin mi var?» diye sordu. Genç kız ezilip büzülerek: «Nineciğim, senin bu mahalleden gideceğini söylüyorlar. Herkes çok üzülüyor. Ben de kendi kendime düşündüm, taşındım, dayımın, yengeme de danıştım... Nasıl olsa benim de anam babam yok. Bari senin yanında kalayım, sana kızın veya torunmuş gibi bakarım, işlerini görürüm. Sen de evini bırakıp şehre, çocuklarının yanına taşınmak zorunda kalmazsın,» dedi. Şerife ninenin gözleri dolu dolu olmuştu: «Eksik olma yavrucuğum. Ama sen genç bir kızsın benim gibi ihtiyar bir kadınla bir arada yaşamaktan belki sıkılırsın. Kendi yaşıtlarınla, gezmek, eğlenmek istersin. Sana yazık değil mi?» diye karşılık verdi. Fakat genç kız fikrini değiştirmedi: «Nineciğim senin yanında sıkılmanın sözü mü olur? Hem ben senin işini görürken senden türlü şeyler öğrenirim, bu sayede ilerde iyi bir ev kadını olurum. Böylece hem sen, hem ben, hem bütün mahalle halkı istediğimize erişmiş oluruz.» dedi. Nurgül daha o gün eşyasını toplıyarak Şerife ninenin evine yerleşti. Artık pembe evin önünden geçenler, ihlamur ağacının gölgelediği demir parmaklıklı pencerede yalnız Şerife ninenin beyaz yemenili başını görmüyorlar, yanıbaşında Nurgül'un kumral saçlarla çevrelenmiş taze yüzünü de seçiyorlardı. Nurgül eve taşınalı pembe ev sanki nurlanmış bir gül gibi açmıştı. Camlar her zamankinden daha parlak, kapının önündeki iki mermer basamak her zamankinden daha göz alıcı bir beyazlıktaydı. Günün her saatinde pembe evden bir kahkaha veya şarkı sesi duyuluyor, Şerife nine her zamankinden daha sık ihlamur ağacının altına çıkarılan koltuğunda oturabiliyordu. Bütün mahalle halkı Şerife nineyi kaybetmek tehlikesini geçirip onu yeniden kazandıktan sonra ona daha da bağlanmışlardı. Artık evin önünden geçenler, sadece hatırını sormakla kalmıyor: «Şerife nine, çarşıya iniyoruz, bir siparişin var mı?» «Şerife nine bizim yapabileceğimiz bir işin var mı?» diye ona hizmet etmeye can atıklarını belirtiyorlardı. Pazarda turfanda meyva veya sebze gören, hemen Şerife nineye getiriyor, evinde güzel bir yemek pişiren birazını bir sahana koyup Şerife nineye taşıyordu. Hele çocuklar okula giderken ona

EV SAHİBİ OLMAK İÇİN

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından birçok çocuğa apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

uğramasalar sanki o gün kırık not alacaklarından korkarlardı. Okul dönüşü de tabii o gün olup bitenlerin tartışması gene pembe evin demir parmaklıklı penceresi önünde yapılırdı.

Böylece gene günler, aylar geçti. Ihlamur ağacı yapraklarını döktü, karlara büründü sonra gene boncuk gibi tomurcuk dizileriyle süslendi, yeşerdi, yapraklandı, çiçek açtı. Mahallenin çocukları ders yılı sonunda sınavlara girmeden önce Şerife nineye uğrayıp onun duasını almadan okula gidemiyorlardı. Nihayet karnelerini alınca notlarını ilk gören ve onları kutlayan da gene Şerife nine oldu.

Fakat ihtiyar kadıncağızın artık günden güne çöktüğü belliydi. Nurgul onun koluna girmese yürüyemiyor, gözleri etrafı iyi seçemiyor ve elleri devamlı olarak titriyordu. Gene de şikâyet etmez, herkesten ilgisini esirgemez.

Günün birinde pembe evin önünden geçenler demir parmaklıklı pencerede onun beyaz yemeni ile çevrelenmiş yüzünü göremediler. Bu eksikliği farkeden hemen kapıyı çalıp Nurgul'e: «Hayrola, Şerife nine nerede? Onu görmeyince merak ettik. Hasta falan değil ya?» diye sormaktan kendilerini alamadılar Nurgul'un yüzünde o gün her zamanki renklilik yoktu. Üzgün bir sesle: «Ah sormayın,» diye fısıldadı. «Şerife nine bu gece sabaha karşı hastalandı. Hemen doktoru çağırdım. Şimdi yatağında yatıyor. İstersenız gelin görün.» Şerife nine o günden sonra bir daha pencerenin önündeki koltuğuna oturamadı. Yerinden doğrulacak kuvveti yoktu. Fakat gene de halinden memnundu. Komşuları onu hiç yalnız bırakmadılar. Hele okul çocukları Şerife nineyi eğlendirmek için birbirleriyle sanki yarış ediyorlardı. Her gün ona gazete havadislerini okuyorlar, mahallede, olup bitenleri anlatıyorlar, kırdan topladıkları çiçeklerle odasını süslüyorlardı. Nurgul de Şerife nineye çok iyi bakıyordu doğrusu

Bir gün Şerife nine komşularından olan bir avukatı yanına çağırttı, onunla odasında uzun uzun konuştu. Bundan sonra avukat gidip bir saat sonra yanında elerinde çantaları olan birkaç beyle birlikte geri geldi. Gene Şerife ninenin odasına kapandılar. Birçok konuşmalar oldu, yazılar yazıldı. Sonra ihtiyar kadının evi gene sessizliğe gömüldü. Şerife nine Nurgul'e: «Artık ödevimi tamamladım, şimdi rahatça ölebilirim.» dedi.

Bir hafta sonra Şerife nine hayata gözlerini yummuştu. Bütün mahalle halkı onun arkasından gözyaşı döktü. Ihlamur ağacının gölgelediği pembe ev artık ıssızlaşmıştı. Bütün mahalle halkının tatlı hatıralarla bağlanmış oldukları bu sevimli uğrak yeri şimdi herkesin içini hüzün ile doldurmuyordu. Fakat bu durum uzun sürmedi. Bir zaman sonra mahalleye bir haber yayıldı: Şerife nine evini ve evinin arkasındaki bahçeyi mahallenin çocuklarına hediye etmişti. Ölmeden önce son arzusunu şöyle belirtmişti: «Hayatımın son günlerini çok sevdiğim evimde bana mutluluk içinde geçirten mahalle halkına ve gönlümü şenlendiren çocuklara iyilikleri için teşekkür etmek istiyorum. Evim zaten eski ve harap, benden sonra orada kimse uzun zaman barınamaz. İyisi mi evim bütün mahalleye yarasın. Onu yıktırın ve yerine hoş vakit geçirilebilecek ve çocukların eğlenebileceği bir çocuk bahçesi yaptırın. Bankadaki birikmiş param da bana sevgi ve şefkatle bakan Nurgul'un olsun.»

Şerife ninenin son arzusu, onun istediği şekilde yerine getirildi. Bir süre sonra ihlamur ağacının gölgelediği eski pembe ev yıkıldı ve boşaltılan arsa ile arkasındaki bahçeye salıncaklar, kum havuzları, tahtıravalliler yapıldı, yeni ağaçlar, çiçekler dikildi, tertemiz boyanmış tahta sıralar yerleştirildi. Mahallenin kazandığı bu yeni bahçeye de «Şerife Nine Parkı» adı verildi. O günden sonra ulu ihlamur ağacının altı gene mahalle halkının sevdiği bir uğrak yeri haline geldi ve eskiden pembe evin durduğu yerden kuş cıvıltıları ve çocuk kahkahaları hiç eksik olmadı.

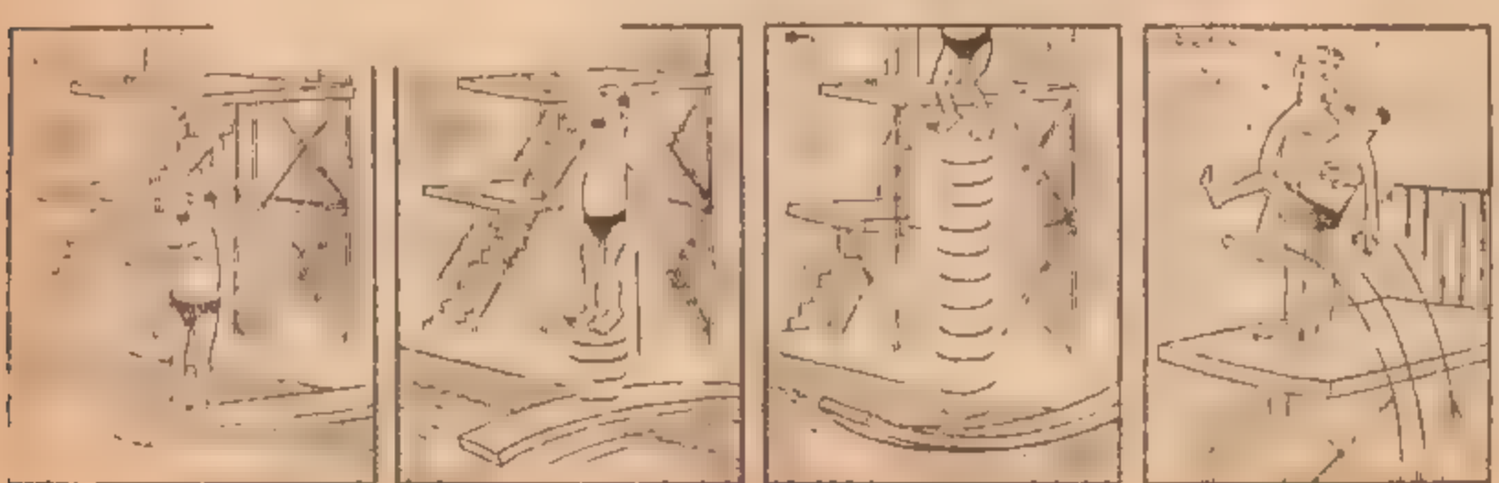

Arkadaşlarınızı Rakamlarla Şaşırtabilirsiniz

Basit bir aritmetik hilesiyle arkadaşlarınızı zekânıza hayran bırakabilirsiniz.

Önce arkadaşınıza 1 den 9'a kadar sayılardan en çok hangisini sevdiğini sorun. Ufak bir aritmetik işlemi yaparak arkadaşınıza içinde sevdiği rakam bol bol bulunan bir sonuç çıkarmanız işten bile değil!

Diyelim ki arkadaşınızın sevdiği sayı 6 olsun, aklınızdan 6'yla 9'u çarpın. Sonra 8'i atlıyarak 1 den 9'a kadar olan sayıları yanyana yazın.

12345679 × 54 =
666666666

Korkmayın her sayıyla aynı sonucu elde edebilirsiniz.

Zekânızı Ölçünüz

- **Bir adam elindeki resmi arkadaşına göstererek, «Bunun babası, benim babamın oğludur. Yalnız işin garibi benim ne oğlum var ne de erkek kardeşim» Acaba resimdeki adamın nesidir?**
- **Cevap**

Konuşan adam resimdeki kızın babasıdır. Resimdeki kız da adamın kızı.

Bir Oyun Bir Bulmaca

Bir kaşığı resimde göründüğü gibi bir çatalın birinci ve dördüncü dişleri arasına sokun. Sonra çatalın dişlerine kürdan veya kibrit çöpü takıp, çöpü bir bardağın ağzına dayayın. Biraz uğraşarak resimdeki dengeyi kurabilirsiniz.

Şimdi kürdanın veya kibrit çöpünün iki ucunu da ateşleyin. Kürdan yandıktan sonra da çatal ve kaşığın olduğu gibi durduğunu göreceksiniz.

Acaba o ağırlık nasıl olur da havada durur?

Kibrit çöpü bir uçtan bardağın kenarına kadar öbür taraftan da çatala kadar yanar. Çatal kaşık sistemi havada duruyormuş gibi görünür. Neden düşmüyor? Kaşıkla çatalı bir kürdanla bardağın kenarında durdurduğunuz zaman kararlı bir denge kurdunuz. Sistemin ağırlık merkezi bardağın ağzından öteye geçmez. Çatal ve kaşığın ağırlığını kürdanın bardağa kadar olan kısmı taşımaktadır. Kürdanın öteki kısımlarının bir önemi yoktur.

★

Resimde gördüğünüz dokuz haneli karenin içine 1 den 9'a kadar sayıları o şekilde yazın ki sağdan sola ve yukardan aşağı topladığınız zaman sonuç hep 15 olsun.

(Cevabı Sh. 32 de)

HAYVANLARI SEVEN ALTIN ARAYICISI

BUNDAN 100 sene kadar evvel altın aramak ve zengin olmak amacı ile Kaliforniya'ya gelmiş olan bir grup, Racoon ırmağı boylarında kamp kurmuştu. Uzak ülkelerden binbir güçlükle vahşî ormanları geçmek suretiyle buralara gelmiş olan bu adamların bütün akılları fikirleri altında idi. Bu uğurda arkadaşlarının birçokları yolda hastalıklara tutularak ölmüş, birçokları da kızılderililerin oklarına kurban gitmişti. Geri kalanlar ise geçirdikleri serüvenler, atlattıkları tehlikelerden sonra haşin, sert adamlar olmuşlardı. Kamp kurdukları yerlerde, günlerce etrafı araştırıyor, nehir kıyısındaki kumları eliyor kayaları topraklar eşiyor, bir altın damarına rastlamak ümidiyle kurcalamadıkları yer bırakmıyorlardı. Fakat o güne kadar talihleri yüzlerine gülmemişti, ancak pek az altın bulabilmişlerdi.

Bu altın arayıcıları grubunda New York'lu bir banka memuru da vardı. Sam Butler adındaki bu adam, 14 yaşındaki oğlu Jimmi'yi de beraberinde getiriyordu. Butler aslında oğlunun kendisine varımcı olacağını zannetmişti ama çoktan onu varına aldığına pişman olmuştu. Çünkü Jimmi çok yumuşak tabiatlı bir çocuktu. Bu yıpratıcı ve yorucu hayata güçlükle dayanıyordu. Üstelik diğer altın arayıcıları gibi derenin kumlarını gözden geçirecek, taşları toprakları kazıp altın araştıracak yerde, havada uçan kuşları, yerde gezinen böcekleri, çayırda yetişen çeşitli otları seyretmeye dalıyordu. Altında, zenginlikte hiç de gözü yoktu bu oğlanın... Gerçi Jimmi babasına yardım etmekten kaçınmıyordu, kendisine verilen görevleri elinden geldiği kadar yerine getiriyordu ama, altın aramaya hiç de hevesi olmadığı besbelliydi.

ALTIN ARAYICISI DEĞİL TABİAT BİLGİNİ

Zaman zaman işini bırakıyor, bir kelebeğin peşinden koşuyor veya bir ağacın gövdesine sarılan garip bir sarmaşığı incelemeye koyuluyordu. Onun bu hallerini gören babası: «Hey gidi çocuk hey, sen dünyada iyi bir altın arayıcısı olamıyacaksın,» diye çıkışırdı. Fakat Jimmi bu sözlere hiç de aldırmaz: «Zaten ben ilerde hayvanlar ve bitkiler üzerinde araştırmalar yapan bir tabiat bilgini olmak istiyorum,» diye cevap verirdi. Bunu duyan herkes gülmekten katılır «Hey, duydük duymadık demeyin, bu ağzı süt kokan çocuk tabiat bilgini olacakmış,» ya da «hayvanlar, bitkiler üzerinde araştırmalar yapmak için de ta buralara kadar gelmiş. diye alay ederlerdi.

KIŞ GELİNCE

Kış yaklaşınca altın arayıcıları soğuktan korunabilmek için kendilerine ağaç kütüklerinden kütükler yaptılar, odun kesip kütüklerinin yakınlarına yığınlar ve kışlık erzak tedarik etmek için de ormanlara ava gitmeye başladılar. Bu işler arasında da civarda altın aramayı ihmal etmiyorlar, Racoon ırmağının kumlarını yer yer eleyerek gözden geçiriyorlardı. Gerçi biraz altın bulabilmişlerdi ama, bu ancak ümitlerini tamamen kırmıyacak kadardı ve şimdiye kadar çektikleri, verdikleri emekleri karşılamaya yetmezdi.

Jimmi'ye gelince, fırsat buldukça Racoon ırmağının aktığı geniş ve verimli vâdide uzun gezintiler yapıyor, burada pek bol olan çeşitli hayvanları doya doya seyrediyordu. Bazan nehir kenarında bir kaya parçasının üzerine oturup suyun yüzünden sıçrayıp sıçrayıp ilerleyen som balıklarını izliyor, bazan bir ağaç gövdesinin dibine sinip daldan dala konan veya göklere uçup giden kuşları gözetliyordu. Jimmi'nin en hoşlandığı varlıklar ise civarlarda pek çok rastlanan ve görünüş itibariyle küçücük ayıları benzeyen hayvancıklardı ki bunlara yerliler «Racoon» adı verirlerdi. Zaten kıyılarında bu hayvanların pek çok bulunması yüzündendir ki o nehre de Racoon nehri adı verilmişti. Sarımtrak gri renkte bir kürke bürünmüş olan bu şirin hayvanların yüzleri siyahi-beyaz lekelidir, kuyruklarında da geniş siyahi halkalar vardır. Racoon'lar Kuzey Amerikada, sulak ormanlarda yaşarlar.

GARİP HAYVANLAR

En garip taraftarı, yiyecekleri şeyleri önce suya batırıp ön ayakları ile uzun uzun oğuşturmalarıdır. Bu halleriyle tıpkı birer çamaşırcı kadını andırırlar. Jimmi işte bu sevimli hayvanları gözetlemekten büyük bir zevk alıyor, onların su başında ellerindeki bir şeyi suya daldırıp çıkarak çitiler gibi hareketler yapmaları pek hoşuna gidiyordu.

Günün birinde gene böyle dolaşırken, Jimmi devrilmiş ve yarı yarıya suya gömülmüş bir ağaç kütüğünün üzerine tünemiş iki Racoon gördü. Hemen bir çalının arkasına gizlenerek onları, seyre koyuldu. Hayvancıklar arka ayakları üzerine oturmuş, ön ayakları ile yakalamış oldukları bir yiyeceği suya batırıp hızlı hızlı oğuşturuyorlardı. Birden hayvanların biri sahile atladı ve oradaki kumlu toprağı eşelemeye başladı. Herhalde bir fare veya kertebek gömmiş olacaktı, şimdi de onu yakalamaya çabalıyordu. Az sonra arkadaşı da yardımına yetişti. İki çalışkan varlığın çevik pençeleri altında toprak oraya buraya saçılıyor, derin bir oyuk meydana geliyordu.

EN GÜZEL ŞEY TABİATI GÖZLEMEK!

Jimmi onların ne bulacaklarını merak ettiği gibi, hareketlerinin çabukluğuna hayran olmaktan da kendini alamıyordu. Kendi kendine: «Böyle tabiatın ortasında hayvanları izlemekten güzel şey var mı?» diye düşünüyor ve tabiat bilgini olmaya yeniden karar veriyordu.

NE O? YOKSA ALTIN MI?

Birden nehir kıyısındaki hummalı faaliyeti takip eden dalgın bakışları toprağın içinde parlayan bir şeye takıldı. Ne o? Racoon'ların kazdıkları oyukta yoksa altın mı vardı? Jimmi aylardanberi babasının ve arkadaşlarının kendisine aşılamak istedikleri altın merakının, birdenbire kalbinde alevlendiğini hissetti. Bir sıçrayışta devrilmiş ağaç kütüğünün yanına vardı. Racoon'lar korku içinde kaçıştılar ve en yakın ağaçların tepesine tırmandılar. Bir av yakalamak gayesiyle toprağın içine oydukları çukurda ise fındık büyüklüğünde altın parçaları parlıyordu. İşte bütün altın avcılarının gördükleri en güzel rüya gerçek olmuştu. Jimmi hayvanlara karşı olan sevgisi sayesinde nehir boyunca uzanan zengin bir altın damarı keşfetmişti. Jimmi hemen kampa döndü ve müjdeli haberi babasına ulaştırdı. Az sonra altın arayıcılar kendilerini zenginliğe kavuşturacak olan altınları aralarında paylaşıyorlar kazacakları alanları işaretliyorlardı. O güne kadar Jimmi'nin tabiat sevgisine gülenler şimdi onu tebrik ediyorlardı.

RACOON JİMMİ

İlkbaharda Jimmi ve babası New York'a dönmüşlerdi. Buller ailesi şimdi zengin olmuştu. Jimmi de uzun zamandır tasarladığı niyetini gerçekleştirebilirdi. Bir tabiat bilgini olmak üzere okula ve üniversiteye girdi. Jimmi'nin, babası ile birlikte altın aradığı zaman başından geçen garip olay, ona para ve sevdiği bir meslekten başka bir de isim kazandırmıştı. Herkes onu «Racoon Jimmi» diye çağırıyordu. Jimmi üniversiteyi bitirince ilk iş olarak Racoon'ların yaşayışları üzerine bilimsel bir kitap yayınladı.

ARAMAKLA DEĞİL OKUMAKLA BULABİLECEĞİNİZ EN DEĞERLİ ALTIN KAYNAĞI:

DOĞAN KARDEŞ!

ZAMANIN UNUTTUĞU ADALAR

YURDUMUZDAN çok uzaklarda, yeryüzunun hiçbir yerinde bulunmıyan ilginç hayvanların yaşadığı bir ülkeye gitmek istemez miydiniz? Buradaki hayvanlar anlatıla anlatıla bitirilemiyecek nitelikte. Darwın bunlardan 1859 yılında, fikir dünyasında fırtınalar yaratan kitabında söz etmişti. O zamandanberi de bunlarla ilgili birtakım sorular insanoğlunun kafasını kurcalayıp durmaktadır. Hattâ günümüzde, fuzeler, roketler devrinde bile, bunlara kesin cevaplar bulunamamıştır.

Gelelim tekrar bastaki sorumuza. Acaba bugun yeryüzunde böyle bir ülke var mı? Varsa nerede?

Buyuk Okyanusta, Guney Amerika'daki Ekvator Cumhuriyetinin batısında Galapagos Adaları

Ünlü Biyoloji bilgini Darwin'in günümüzden yuzyıl kadar önce bir inceleme gezisi sırasında uğradığı bu adalarda yeryüzunun hiçbir yerinde raslanmıyan çok garip hayvanlar yaşamaktadır.

Bu adalarda dikkati çeken hayvanlar sürungenler ve kuşlardır. Bir ufak fare cinsi bir tarafa bırakılacak olursa, adaların yerlisi memeli hayvan yoktur. Bugun tek tük raslananları da sonradan insanlar getirmişlerdir.

Burada yeryüzundeki en kocaman kaplumbağalar bulunur 200-250 kg. ağırlığında olanları vardır. Sert bağalarının iki ucu arasındaki uzunluk 2,5 m. yi bulmaktadır. Bu dev kaplumbağaların sırtına bir kız bir oğlan rahat rahat oturabilir.

Zaten adaların adı da bu yaratıklarla ilgilidir. Hikâyesi şöyle: Adalar 1535 de Tomas de Berlanga adlı bir İspanyol tarafından bulunur Buraları bombostur. Kimse yaşamamaktadır. Gezgin Ispanya kıralına gönderdiği bir mektupta adadaki çeşit çeşit zararsız kuşlardan ve sırtlarında adamları tasıyabilecek kocaman kaplumbağalardan söz eder. (Galapagos İspanyolca kaplumbağa demektir.) Daha sonra, 16. yüzyılda bu mektup haritacı Abraham Ortelius'un eline geçmiş, sık sık tekrarlanan kaplumbağa kelimesinden otürü yaptığı Peru haritasına bunları Galapagos adaları adıyla geçirmistir

Galapagos adalarına adını veren dev kaplumbağalar yalnız karada yaşarlar. Yumurtalarını toprağa bırakırlar. Yağ elde etmek için kaplumbağalar öldurulduklerinden bazı adalarda soyları tükenmiştir.

Adadaki yeryuzünün hiçbir yerinde raslanmıyan ilginç yaratıkların başında iguana denilen acayip kertenkeleler gelir. Boyları 1 metreyi, ağırlıkları 10 kg.'ı bulur. Hem denizde hem de karada yaşarlar. Görünüşleri oldukça korkunçtur. Peri masallarındaki ejderhalara benzerler. Kalın derilerinin üstü sert siğillerle kaplıdır Pençeleri kama gibi keskindir. Dışleri de testereyi andırır. Başı ve sırtı piramit biçimindeki pullarla ortuludur.

Bu korkunç hayvanın son derece tehlikeli oldugu hattâ masallardaki yaratıklar gibi ağzından ateş saçacağı sanılır ama gerçekte son derece sakin hayvanlardır. Ömrünün büyük bir kısmını güneşlenerek ve deniz

yosunları yiyerek geçirir.

Daha önce de söylediğimiz gibi burada sürüngenlerden başka hayvanlara pek rastlanmaz. Ama sürüngenler de çeşit bakımından pek zengindir.

Her taraftan tıslamalar duyulur! Kaplumbağalar baş ve ayaklarını kabuklarının içine çekerken tıslarlar, binlerce minik kertenkele adanın etrafındaki kayalıklar, çalılar arasında dolaşırken aynı sesi çıkarırlar. Bu cins kertenkelelerin garip bir huyu vardır. İçlerine hava çekerek kendi kendilerini şişirirler. Kızdıkları zaman da bunu püskürtürler.

Galapagos'daki kuşların da çoğu bize göre acayiptir. Bunların çoğu uçmasını unutmuş kuşlardır Örneğin kanatlarından faydalanamıyan karabataklar

Üstünde yaşadığımız gezegenin başka yerlerinde de uçamıyan kuşlar vardır. Bunların büyük bir kısmı devekuşu ailesindendir. Örneğin Yeni Zelanda'da yaşıyan kivi ve Endonezya'da bulunan bir cins devekuşu. Galapagos adasındakilerin ayırıcı özelliği yeryüzündeki en büyük karabataklar olmalarıdır.

Dünyanın bir ucundaki bu adalarda yine hiçbir yerdekine benzemiyen İspinoz çeşitleri bulunur.

Ada topraklarında yetişen bitkiler de bambaşkadır. Şimdi artık aklınızı şöyle sorular kurcalıyor herhalde: Niçin bu garip hayvanlara yalnız Galapagos adalarında rastlanıyor? Buraya nasıl gelmişler? Ama bunlar daha aydınlatılmamış.

Bilginler niçin ve nedenlere bilimin doğrudan doğruya kabul edeceği kesin cevaplar veremiyorlar. Yalnız bunların bu volkanik adalarda yüzyıllardanberi yaşamalarını açıklayacak bir sebep var. O da oradaki acayip iklim Değişik iklim şartları sebebiyle her zaman bol bol yiyecek bulabiliyorlar. Adalar sıcak iklim kuşağına girer. Ekvator pek yakınlarından geçer. Yalnız sıcak ülkelerin özellikleri buralarda pek görülmez. Soğuk bir su akıntısı olan Humboldt adayı çeviren suların ısısını civardaki denizlerden 15-20° düşürür Soğuk su akıntısı gelirken beraberinde pek çok yiyecek de getirir. Sıcak sularla karıştığı yer, her çeşit deniz ürünleri bakımından çok, pek çok zengindir.

Yanardağların püskürdüğü sıvı maddelerin katılaşmasından meydana gelmiş çıplak yamaçlarda yengeç ve bu aileden diğer sert kabuklu hayvanlar pek boldur. İçteki yüksek dağlar çok yağış alır. Bu yüzden sık ormanlarla örtülüdür. Ağaçların gövdeleri ve yerler yosun kaplıdır Bunlar Galapagos kaplumbağalarının başlıca yiyeceğidir. Adada soğuk iklim hayvanları bile yerleşmiştir. Örneğin penguenler, ayıbalıkları.

Şimdi zamanın el sürmediği bu adaları gidip görmeyi ilginç buluyor musunuz?

Eğer günün birinde elinize böyle bir fırsat geçerse vaktinizin büyük bir kısmını mutlaka araştırmalara ayırırsınız. Bilinmez, bilginlerin çözemedigi soruların «niçin» ve «neden» lerini belki de siz ortaya koyabilirsiniz. Gerçek şu ki, Galapagos bugün bir sırlar ülkesidir.

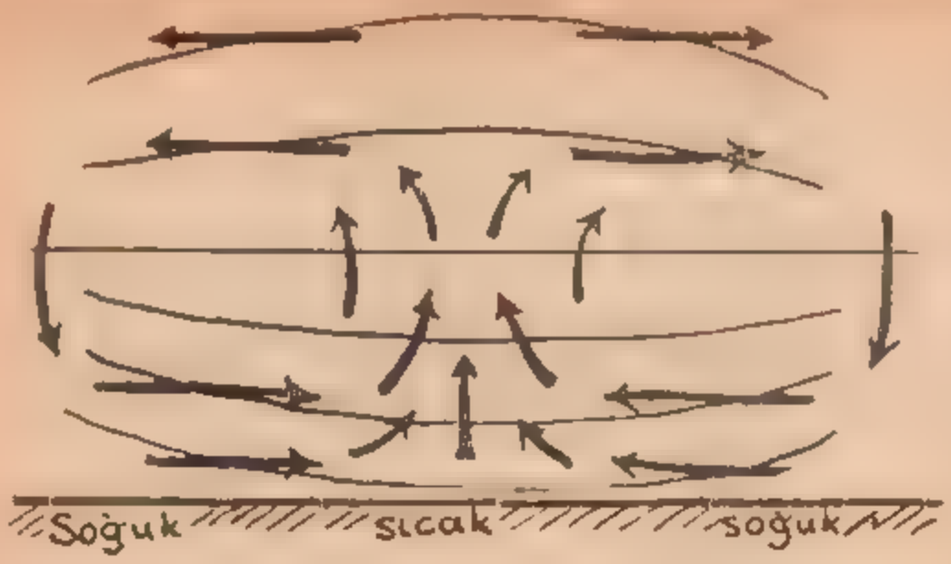

RÜZGÂR NEDİR? NASIL ESER?...

Bir yerdeki günlük hava şartlarını düzenliyen elemanlar, oksijen, diğer birtakım gazların karışımı olan hava, güneş ve su buharıdır. Eğer elimizdeki bir yemeğin tarifi olsaydı bütün iş gerekli malzemeyi bir tencereye koyup karıştırmaya kalacaktı.

Yalnız yukarda saydığımız elemanların ayrıca karıştırılmasına lüzum yoktur, çünkü güneş yeryüzünü ısıtırken bu kendiliğinden olur. Elemanlar bir araya gelirken, atmosferde bir hareket meydana gelir, biz de buna rüzgâr esiyor deriz.

BİR TENCEREDEKİ SU GİBİ

Atmosferin ne uçsuz bucaksız bir şey olduğunu gözünüze getirip onu bir tencere yemeğe benzetmemizi yersiz bulabilirsiniz. Öyleyse gelin özellikleri bakımından atmosferi daha çok andıran bir şey ele alalım. Düşünün ki mühendisler de ilk çalışmalarını küçük tekne veya uçak modelleri üzerinde yaparlar. Biz de gözlem için atmosfer yerine bir tencere dolusu su kullanalım. Hava üzerinde mühendislik yapan bilginler de bu modelden faydalanmışlardır.

Yeryüzüne bir sun'i peykten bakmak mümkün olsaydı atmosferde göreceğimiz bazı özellikleri, tencerede de gözlıyebiliriz. Şüphesiz ki bir tencere su atmosfere tıpatıp benziyen bir ortam değildir. Ama bize haylı karışık gelen rüzgâr denilen atmosfer olayının nedenlerini ortaya koyabilir.

Modelimizde atmosferin yerine su geçmektedir. Su ısınınca tıpkı hava gibi hareket eder. Yalnız modelimizin gerçeğe benzemesi için iki noktaya dikkat etmek gerekir.

Biliyorsunuz ki güneşin ısıtma şiddetinin en yüksek olduğu yer ekvatordur. Öyleyse bizim tencerenin ortası kuzey kutbu, kenarları da ekvator olmalıdır. Deneyi yapan bilginler de aynı yoldan gitmişler, tencerenin kenarlarını ısıtmışlardır.

Modelimizi aslından ayıran ufak bir şey var; üstelik bu aksaklığı gidermeye pek imkân yok. Bilirsiniz ki yer küre yuvarlaktır, halbuki bizim tencerenin dibi düzdür. Ama bu atmosfer olaylarının temelini kavramanıza engel olacak şey değildir.

İkinci nokta da şu: Yer küre kendi ekseni etrafında döner. Öyleyse bizim de tencereyi döndürmemiz gerekir. Tencerenin kuzey yarım küreyi temsil ettiğine göre, ne tarafa doğru döndürelim? İyi bildiniz. Yelkovanın ters yönünde, yani sağdan sola doğru. Her şeyimiz tamam. Artık deneyimize başlayalım.

Ilık tencereyi, döndürmeden kenarlarından ısıtalım ve neler olduğunu gözleyelim. Biraz talaş tozu veya renkli bir toz suyun hareketini daha güzel ortaya koyar. Çok geçmeden kenarlardan akıntıların

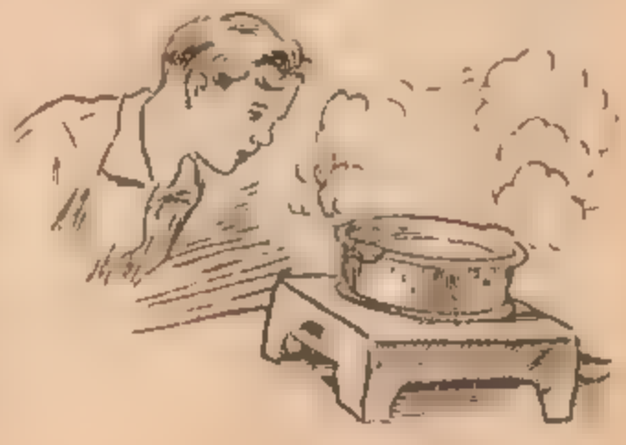

doğduğunu ve ortaya doğru yöneldiğini göreceksiniz. Öte yandan ortadaki su da alttan kenarlara doğru hareket eder.

AMA DÜNYA DÖNÜYOR

Bu deney, sıcaklık farkından dolayı, ekvatorla kutuplar arasındaki hava akımını canlandırmaktadır. Eğer dünya eksen etrafında dönmeseydi atmosferdeki hava akımı bunun aynısı olacaktı. Ama biliyorsunuz ki dünya dönüyor. Acaba bunun ne gibi bir etkisi var? Tencereyi dönen bir levhanın üstüne yerleştirelim. İkinci deneyde suyu kenarlardan ısıtırken kabın da döndüğünü farzedelim. İşte o zaman hayli şaşırtıcı bir şeyle karşılaşırız. Çünkü artık o eski muntazam basit hareket görülmez.

Suyun içinde dönme yönünde akıntılar meydana gelir. Hem de girdaplı akıntılar. Girdaplar bir süre hareket ederler. Sonra kaybolurlar. İşte bakın, bizim küçük ornek, kuzey yarı kürede dünyanın dönmesinden, batıya doğru esen rüzgârların nasıl meydana geldiğini ortaya koyuverdi.

Peki kap içindeki o girdaplar da nedir acaba? Onlar hava raporlarında adını sık sık duyduğumuz yüksek ve alçak basınç adını verdiğimiz yerler. Bunlar şiddetli rüzgârlarla birlikte yer değiştirirler. Soğuk hava sıcak havadan daha ağırdır. Atmosferdeki sıcaklık farklarından basınç farkları da doğar. Hava yüksek basınçtan alçak basınç alanlarına doğru akarsa da yer küremin kendi eksem etrafındaki hareketinden dolayı bu akım biraz karmaşıktır. İzobar denilen yüksek basınç eğrileri boyunca hareket eder .

SONUÇ

Bütün bunlardan şu sonucu çıkarabiliriz. Güneş yeryüzünün her tarafına eşit ısı vermez. Sıcaklık farklarından rüzgârlar meydana gelir. Dünya döndüğü için de, bazı özel yönlerde eserler.

Hareket eden hava sıcaklık ve nemi de beraberinde götürür. Ekvatorda ısınan hava, batı rüzgârlarının etkisiyle kutuplara doğru kayar. Kutupların soğuk havası da büyük dalgalar halinde ekvatora yönelir. Bunlara soğuk dalgaları denildiğini duymuşsunuzdur.

Hava kütlelerinin hareketinden, soğuk dalgaları ve alçak basınç alanları doğar. Sıcak nemli hava ile soğuk kuru hava da böylece birbirlerine karışırlar. Ayrıca hava şartlarına bulutların, yağmur ve karın da büyük bir etkisi vardır.

Kuzey kutbu üstündeki bir suni peyk de olsa dünya yüzüne tıpkı bizim dönen tencereye baktığımız gibi, bakacaktınız. O zaman rüzgârların önüne kattığı bulutların, ısınan suyun içinde gördüğünüz dalgalar şeklinde hareket ettiklerini de görecektiniz. Bizi çepçevre saran hava durmadan hareket eden bir kütledir. Bu yüzden hava raporlarının doğru çıkmaması hiç de şaşılacak bir şey değildir.

ÜNLÜ RÜZGÂRLAR

Yerkure üzerinde bazı bölgelerde birtakım sürekli yüksek ve alçak basınç alanları vardır. Bunların yerleri yıl içinde az çok değişirse de hiçbir zaman silinip ortadan kalkmazlar. İşte bu sürekli basınç merkezleri arasında bütün yıl boyunca sürekli rüzgârlar eser. Bunlar sıcak kuşağın Alizeleri ve Ilıman kuşağın Batı Rüzgârlarıdır.

Alizeler 30° kuzey ve güney paralellerinden ekvatora doğru eserler.

Batı Rüzgârları yine 30° kuzey ve güney paralellerinden ortalama 60° kuzey ve güney paralellerine doğru eserler.

Sürekli rüzgârlardan başka birçok devirli rüzgârlar vardır. Bunlardan meltemler, kara ile denizin bir gün içinde farklı ısınma ve soğumalarından meydana gelirler.

Gündüzün karalar çarçabuk ısınır; deniz daha serindir. Bu yüzden denizden karaya doğru bir hava akımı olur. Gece karalar soğur. Deniz daha geç soğuduğundan kara meltemi eser.

Hazırlayan:
Arman Atuf KANSU

1963 YILININ SON PULLARI

Sevgili küçük pulseverler, Ağustos 1963 ayı sonuna kadar çıkan Türk pullarını nasıl yerleştireceğimizi gosterir örnek sayfaları daha onceki DOĞAN KARDEŞ dergilerinde vermiştik. Şimdi size iki örnek sayfa daha sunuyoruz. Bu sayfaları da öncekiler gibi hazırlarsınız. 1963 yılında çıkan Türk Posta Pullarını bir araya getiren bir katalog yapmış olursunuz

Aynı büyüklükteki kartona (18x26 cm) pullarımızı yerleştirmek üzere kutularımızı çizelim. Baştan 2 cm aralık bıraktıktan sonra 4,5x3 cm boyutunda iki ve 0,5 cm boşluktan sonra, gene aynı büyüklükte üç dikdortgen çizelim. Yukarıdaki kutuların üstüne 1963 ULUSLARARASI POSTA PULU SERGİSİ «İSTANBUL 63» ANMA SERİSİ yazalım. Bu kutulara sırasiyle 10 Kuruş=ilk Türk pulu ve İstanbul Sergi Sarayı, 50 Kuruş=ilk Ankara Hükümeti pulu ve Sultan Ahmet Meydanı, 60 Kuruş = ilk Cumhuriyet pulu ve İstanbul Silüeti, 100 Kuruş=ilk latin harfli pul ve Rumeli Hisarı, 130 Kuruş=ilk uçak pulu ve Ankara Kalesi resimleri bulunan pulları yerleştireceğiz.

Bu kutuların altında 1 cm aralıktan sonra 9,5x12 cm boyutunda bir dikdortgen çizelim ve üzerine 1963 ULUSLARARASI PULCULUK BİRLİĞİ GÜNÜ (F.I.P. Günü) ANMA BLOKU yazalım. Buraya da 13 Eylül 1963 günü çıkan ve ilk Türk pulunun resimleri bulunan bloku yerleştireceğiz.

Bu dikdörtgenin altında 1 cm aralıktan sonra, gene 4,5x3 cm boyutunda iki dikdortgen çizelim ve üzerine 1963 AVRUPA POSTA VE HABERLEŞME KONFERANSI ANMA SERİSİ yazalım. Buraya da 16 Eylül 1963 de

Mehmet Ali & Akpınar'dan

★

1963 yılı pulları için 2 numaralı örnek sayfa.

★

çıkan 50 ve 130 kuruş değerli pulları yerleştireceğiz.

Ikinci sayfamıza gelince, ilk olarak 4,5x3 cm boyutunda üç kutu çizeceğiz, üzerine de 1963 "CUMHURİYETİN İLÂNININ 40. YILI ANMA SERİSİ yazacağız. Buraya da sırasiyle 30 kuruş=Atatürk ve ilk T.B.M.M. binası, 50 kuruş=Atatürk ve Türk Bayrağı, 60 kuruş=Atatürk ve T.B.M.M. binası resimleri bulunan pulları yerleştireceğiz.

Gene 1 cm aralıktan sonra 3,5x4 cm boyutunda iki dikdortgen çizelim ve üzerine 1963 ATATÜRK'ün OLÜMÜNÜN 25. YILI ANMA SERİSİ yazalım ve içerisine de 10 Kasım 1963 günü çıkartılan 50 ve 60 kuruş degerli ve Atatürk'un resmini taşıyan iki pulu koyalım.

1963 yılının son pulu, kataloğumuzun ilk sayfasında bulunan 1 kuruş değerli ve Ankara'daki Julyanus Sütunu'nun resmini taşıyan pul. Yalnız bu pul yeniden ve menekşe renginde basıldığı için buna kataloğumuzda ayrıca yer vereceğiz. 3x4 cm boyutunda yapacağımız kutunun üzerine 1963 SUREKLİ POSTA PULU SERISİ yazacağız.

1964 yılında çıkan pulları da boyle sayfalar hazırlayarak toplayacağız, boylece yıllar geçtikçe zengin bir pul koleksiyonumuz olacak.

Mehmet Ali & Akşamsefesi

★

1963 yılı pulları için 1 numaralı örnek sayfa.

★

AYIN YAZISI

(Baş tarafı Sh. 4 te)

yüklenmekten korkmazlar. Sırasında «evet, bu durumdan dolayı kabahat benimdir,» diyebilmek, o kötü durumu düzeltmek yolunda atılan ilk adımdır. Fakat bunu yapabilmek için de insanın âzimli olması, kendini zorlaması gerekir. Zayıf karakterli insanlar içinde bulundukları kötü durumun sebeplerini daima kendilerinin dışında aramak isterler. Hiç değilse: «Ne yapayım? Talihim yok, bütün işlerim ters gidiyor» derler. Böyle konuşanlar, yani kendi gayretlerinden çok «talih»e güvenenler, durumlarını kolay kolay düzeltemezler.

Sevgili okuyucular dersyılı sonu yaklaşırken size başarının temel taşlarından olan bu birkaç önemli noktayı hatırlatmak istedim. Sınıfınızı geçebilmek için, veya başarı derecenizi daha yükseltmek için bütün gayretinizi biraraya toplayıp çalışırken, bu noktalar üzerinde durmayı da ihmal etmeyin. Ayrıca şunu da söylemek isterim ki, aslında sınıfta iyi not almak, kendini öğretmene beğendirmek sınavlarını birincilikle vermek okumanın ana gayesi değildir.

Siz herşeyden evvel bilgi kazanmak, kendinizi yetiştirmek için okumalısınız. Öğrendiklerinizi iyi bir not almak amacı ile değil, ilerdeki hayatınızda faydalanmak için zihninize yerleştirmelisiniz. Zaten okulda çok üstün bir başarı göstermek, hayatta da aynı başarının devam edeceğini kesin olarak bildirmez. Okulda hiç te parlak olmayan birçok çocuklar ilerde çok başarılı birer hayat adamı olabilirler. Yeter ki öğrendiklerini iyi hazmetmiş olsunlar, insanlarla iyi bağıntılar kurabilsinler, sorumluluk yüklenmekten korkmasınlar, gayretli, çalışkan ve cesur olsunlar. Yıl sonu çalışmalarınızın semereli olması dileğiyle.

Doğan Kardeş

KURT SOYU

(Baş tarafı Sh. 10 da)

şarken insanlar tehlikeden geri çekiliyorlardı. Ana kurt yavrusunun yanına gelince durdu. Yüzü iki ayaklı yaratıklara benziyordu. Görünüşü çok korkunçtu. Tüyleri diken diken idi. Gözlerinden âdeta alev saçılıyordu. Boğazında da derin bir hırıltı yankılanıyordu.

Adamlardan biri «Kirche» diye hayretle bağırdı. Yavru anasının öfkesinin birdenbire sönüverdiğini sezdi.

«Kirche!» diye tekrar seslendi adam. Bu defa sert ve hâkimdi. Anasının takındığı yepyeni tavır yavrunun gözünden kaçmadı. O korkusuz, gözü pek, saldırgan anası karnı yere değinceye kadar yerlere çömelmiş durmadan kuyruğunu sallıyordu. Yavru olanlardan pek bir şey anlıyamamıştı. Tekrar insanoğluna karşı duyduğu az önceki o saygı, korku duygularının etkisinde kaldı. İçgüdülerinin kendisini yanıltmadığını anasının tavırları ortaya koymuştu.

İlk defa seslenen adam anasına yaklaştı. Eliyle başını okşadı.

Hayret! anası kendisi gibi isnmadı. Hattâ hırlamadı bile. Oburleri de yaklaştılar. Çok heyecanlanmışlardı. Ağızlarından türlü türlü sesler çıkarıyorlardı. Bunların korkulacak bir şey olmadığını sezen yavru da anasının yanına çömeldi. «Bizi bırakıp kaçalı bir yıl kadar oluyor,» dedi kızıldereliklerin biri. «Kim olsa kaçar?», dedi bir başkası. «O zaman kıtlık vardı. Biz bile yiyecek bulamıyorduk.»

«Demek kurtların arasına karışmış.»

«Öyle olmalı» diyerek elini ısırdığı adam tüylerini okşamaya başladı. «İşte bu da delili.»

Yavru acı acı hırladı. El tekrar sopaya uzandı. Bunun üstüne az önceki acıyı hatırlıyarak ağzını kapadı.

«Yavrunun hareketleri de bunu doğruluyor,» dedi adam. «anası Kirche. Babası da mutlaka bir kurttu. Baksana dişleri bembeyaz kama gibi keskin. Adı «Siyri Diş» olsun. Kirche ağabeyimin köpeği değil miydi? O ölünce de bana kaldı tabii.»

HAYVAN DOSTLARI

Tuynan Ya[illegible]

Muntesem Ozdamar

Mustafa Gu[illegible]

Fevz Şen

Zu[illegible]

Kenan Atabay

Se[illegible]

[illegible] Olcay

[illegible]

Verda Çolakoğlu

Be[illegible] Yegen

Senia Sevgo

[illegible] Tayla

Sa[illegible] Maora

Arzu Gurekar

B[illegible] Erdinçler

Nevzat Fresko

Josef Lev

Doğan Kaal 620-1)

REKLÂM LARINIZ İÇİN

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No 1
İstanbul
Telefon : 22 43 84 - 22 43 85
Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER	DIŞ MUHABİRLER	
İstanbul	A.B.D.	İsveç
Ankara	Almanya (Federal)	İsviçre
İzmir	Almanya	İtalya
Adana	Avusturya	Japonya
Bursa	Avustralya	Lübnan
Diyarbakır	Belçika	Macaristan
Erzurum	Bulgaristan	Norveç
Eskişehir	Çekoslovakya	Pakistan
Konya	Danimarka	Polonya
Zonguldak	Fransa	Portekiz
	Hollanda	Romanya
	İngiltere	Yugoslavya
	İspanya	Yunanistan
	İsrail	

Doğan (Basın 2522-5)

PALET - PİSİ

Misafir: «Kedinizin ne kadar güzel renkleri var..»

Ev sahibi: «Evet. Bizim çocuk suluboya resim yaparken fırçasını hep onun üzerinde temizler.»

★

KURTARMA...

Bir su bendinin yapılması sırasında işçilerden biri koşa koşa şantiye binasına geldi.

«Çabuk bana bir kürek verin. Arkadaşım ayaklarının ucuna kadar bataklığa gömüldü, onu kurtaracağım.»

«Ayaklarının ucuna kadar çamura batan bir insanı çekip çıkarmak da iş mi?»

«Elbette, arkadaşım başaşağı bataklığa düştü!...»

★

SAYIYA MERAKLI AT

Arabacı Hasan bir kaza sonucunda sol elinin bütün parmaklarını kaybetmişti. Dostları bu işin nasıl olduğunu sorunca, Hasan efendi şu cevabı veriyordu:

«Geçenlerde yeni bir at almıştım, ağzındaki dişleri saymak için elimi ağzına sokayım dedim. Meğer at da benim kaç parmağım olduğunu merak ediyormuş. Onları saymak için ağzını kapayınca, parmaklarım ağzında kaldı.»

MANTIK...

İki arkadaş sokakta karşılaştılar. Ahmet Mehmede sordu:

«Ne o Mehmet, bakıyorum eczaneden geliyorsun. Yoksa hasta mısın?»

Mehmet: «Yoo, neden hasta olayım? Benim mezarlıktan çıktığımı görsen de 'öldün mü' diye soracak değilsin ya...»

★

YA O YA ÖBÜRÜ

Annesi Aysel'e iki lira vererek çarşıya yolladı. «Bir lira ile eve patates alırsın, öteki ile de kendine bir çikolata alırsın.» dedi. Fakat Ayşe yolda giderken liralardan birini düşürdü, aradı aradı bulamadı. En nihayet omuzlarını silkerek söylendi: «Ne yapayım, patatesin parası kayboldu. Ben de sadece çikolatayı alırım...»

★

DONDURMA...

Beş yaşındaki İnci babası ile birlikte gezmeye çıkmıştı. Bir dondurmacının önünden geçerlerken İnci babasına sordu:

«Baba yanında mendilin var mı?»

«Var kızım. Burnunu mu sileceksin?»

«Yoo? Dondurma yedikten sonra ağzımı silmek için lâzım olur diye sordum.»

KISA BOYUN FAYDALARI

Küçük Ahmet İriyarı bir demirci ustasının yanına çırak olarak girmişti. Bir gün Ahmet işine geç gelince ustası ona çıkıştı:

«Neden vaktinde dükkâna gelmiyorsun?»

Ahmet ezilip büzülerek: «Bizim taraflarda çok sis vardı, göz gözü görmüyordu...»

Usta bu sözler üzerine büsbütün kızdı;

«Ben de sizin tarafta oturuyorum ama, hiç de havanın sisli olduğunu farketmedim.»

Ahmet: «Şey, efendım, sis çok alçaklarda idi, benim boyumu ancak geçiyordu. Ondan size engel olmamıştır.»

★

PİYANO...

Bay Hüseyin arkadaşına sevinçle anlatıyordu: «Bizim çocuğa piyano dersi aldırmak için ne zamandır bir piyano satın almak istiyordum. Nihayet dün çok ucuz bir piyano buldum, hemen aldım. Ayda 50 lira taksitle ödeyeceğim.»

Arkadaşı sordu: «İyi ama, bu ödeme kaç ay devam edecek?»

Bay Hüseyin: «Onu sormadım...»

★

KÜÇÜK BİR ARKADAŞ...

Dört yaşındaki Tekin bahçede oynuyordu. Bir aralık elinde kocaman bir solucan olduğu halde eve girdi. Annesi bunu görünce çıkıştı:

«Nereye götürüyorsun o solucanı?»

Tekin cevap verdi: «Onunla şimdiye kadar bahçede oynadım, şimdi de ona odamı göstermek istiyorum.»

— BUGÜNE KADAR BANA ALINAN EN FAYDALI HEDİYE.. ÇÜNKÜ BABAM BANA DAVUL ÇALMAZSAM HAFTADA 5 LİRA VERECEĞİNİ VAADETTİ...

«Aaa! ADAMA BAK! BİR KÜRE YUTMUŞ...

YAZISIZ.

— SEN NE TERBİYESİZ ÇOCUKSUN! YALAN SÖYLERKEN YÜZÜN BİLE KIZARMIYOR...

Minikler

Çizen
İBR. ERSARAÇ

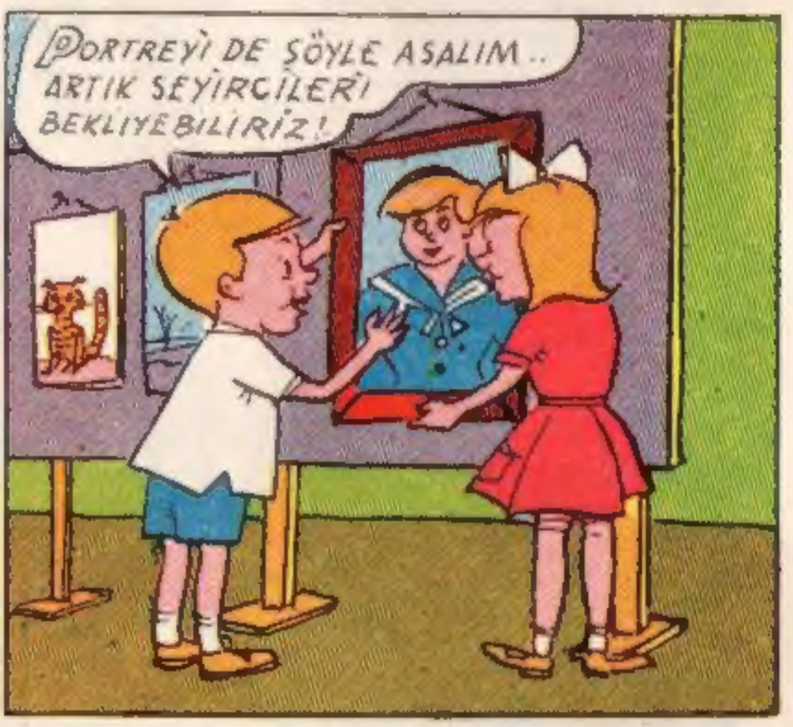

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.